

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΓΡΑΦΗΝ*

ΥΠΟ

ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΠ. ΒΟΥΓΑΡΗ

Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν,
Προέδρου τοῦ Τμήματος Θεολογίας

**Η΄. Τὸ πρόβλημα τῆς συμμετοχῆς τῶν γυναικῶν εἰς τὴν
ιερωσύνην τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.**

Μετὰ τὰς ἀνωτέρω διαπιστώσεις, περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ιερωσύνης, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγίας Γραφῆς, εὐλόγως τίθεται πλέον τὸ ἐρώτημα, ἐν ᾧφει μάλιστα καὶ τῆς συγχρόνου κινήσεως ἐν τῇ Δύσει, περὶ τῆς συμμετοχῆς εἰς αὐτὴν καὶ τῶν γυναικῶν: ὑπάρχει ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ οἰαδῆτης ρητὴ ἀπαγόρευσις ἢ ἐνδειξις περὶ μὴ συμμετοχῆς γυναικῶν εἰς αὐτὴν ἢ οἰοσδῆποτε σαφῆς περιορισμὸς ταύτης μόνον εἰς τοὺς ἄνδρας; Ἡ ἀπάντησις εἶναι βεβαίως ἀρνητικῆ⁸², ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνεπάγεται ὅτι δὲν ὑπάρχουν καὶ ἀποχρῶντες λόγοι δικαιολογοῦντες τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν γυναικῶν ἐξ αὐτῆς. Τὸ θέμα τοῦτο βεβαίως δὲν ἀπησχόλησε θεολογικῶς μέχρι τοῦδε τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, καίτοι προκληθεῖσαν ὑπὸ τῶν Γνωστικῶν αἰρετικῶν. Ἀσφαλῶς δέ, οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐπέτρεψε τὴν συμμετοχὴν τῶν γυναικῶν εἰς τὴν ιερωσύνην δὲν εἶναι ἐθιμικοί, βασιζόμενοι εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλογὴν μόνον ἀνδρῶν ὡς ἀποστόλων αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν ἐξ αὐτῆς ἀποκλεισμὸν τῆς παναγίας αὐτοῦ Μητρὸς, ὡς διατείνονται τινες. Ἡ τοιαύτη πράξις τοῦ Χριστοῦ ἦτο συνέπεια οὐσιαστικωτέρων προσδιοριστικῶν θεολογικῶν ὑπαγορεύσεων, ἀνταποκρινομένων εἰς τὴν φύσιν καὶ τὸν καθόλου χαρακτῆρα τῆς Θείας Οἰκονομίας, ὡς ἐκφράσεως τῆς ἐν τῇ Τριαδικῇ Θεότητι ὑφισταμένης καταστάσεως. Ἐν τῷ πλαισίῳ τούτῳ, δύο σημεῖα τυγχάνουν βασικῆς σπουδαιότητος, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα, ἥτοι α΄) ἡ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκπροσωπήσεως, ἣν διεπιστώσαμεν ἀνωτέρω, τελικὴ ἀναγωγὴ τῆς ιερωσύνης εἰς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς πηγὴν αὐτῆς, δυνάμει τοῦ προσωπικοῦ Αὐτοῦ ιδιώματος ὡς Πατὴρ καὶ αἰτίου πάντων, καὶ β΄) ἡ ἔννοια τῆς ἐν ἰσοτιμίᾳ πρὸς τὸν ἄνδρα θέσεως τῆς γυναικὸς ἐν τῷ σχεδίῳ τῆς Θείας Οἰκονομίας. Ἰδῶμεν ταῦτα ἐκτενεστερον.

Α΄. Ἡ πατρότης τοῦ Θεοῦ ἀναφέρεται ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ ἐξ ἴσου

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 693 τοῦ προηγουμένου τόμου.

82. Ὡς ἔμμεσος μόνον σύνδεσις ταύτης πρὸς τοὺς ἄνδρας δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐν Ἀριθ. 3,12 καὶ 8,16 ἀνάθεσις ταύτης, κατὰ κληρονόμικὴν διαδοχὴν, εἰς τοὺς ἄρρενας πρωτοτόκους τῆς φυλῆς Λευί.

εἷς τε τὴν «Θεολογίαν» καὶ τὴν «Οἰκονομίαν», οὕσα ταυτόσημος πρὸς τὸ «Principium Divinitatis». Ὡς «Πατὴρ» δηλαδή, ὁ Θεὸς εἶναι ἡ μόνη αἰτία, ἀρχὴ καὶ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑπάρξεως παντὸς ὑπαρκτοῦ (ὄντος, πράγματος καὶ γεγονότος). Εἰδικώτερον, διὰ μὲν τῆς θείας Αὐτοῦ φύσεως, ὁ Θεὸς-Πατὴρ εἶναι ἀίδίως καὶ αἰωνίως αἴτιος τῆς ὑπάρξεως τῶν δύο ἄλλων προσώπων τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἦτοι γεννήτωρ τοῦ Υἱοῦ καὶ προβολεὺς τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, διὰ δὲ τῆς θείας Αὐτοῦ βουλήσεως καὶ ἐνεργείας, Οὗτος εἶναι ἐν χρόνῳ δημιουργὸς τοῦ σύμπαντος κόσμου, ὁρατοῦ τε καὶ ἀοράτου. Ἐπομένως, ἡ λέξις «Πατὴρ» ἀποτελεῖ τὸ προσωπικὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἀκριβῶς ὅπως καὶ αἱ λέξεις «Υἱὸς» καὶ «Ἅγιον Πνεῦμα» ἀποτελοῦν τὰ προσωπικὰ ὀνόματα τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ τρίτου προσώπου τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἀντιστοίχως. Τὰ ὀνόματα ταῦτα δηλονότι, εἶναι ἐκεῖνα, δι' ὧν τὰ τρία πρόσωπα τῆς Θεότητος ἀποκαλύπτονται καὶ γίνονται γνωστὰ εἰς τὸν κόσμον, δι' ὧν ἕκαστον πρόσωπον διακρίνεται τῶν ἄλλων δύο, καὶ δι' ὧν δηλοῦται ἀκριβῶς ἡ μεταξὺ τούτων σχέσις. Ἐκαστον ὄνομα, ἔστιν ὅτε, εἶναι δηλωτικὸν τοῦ προσωπικοῦ ἰδιώματος τοῦ φέροντος αὐτὸ πρόσωπου, ἦτοι τοῦ τε ἰδιάζοντος τρόπου ὑπάρξεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἰδιαζούσης αὐτοῦ σχέσεως πρὸς τὰ ἕτερα. Ἐντεῦθεν, οὐδέτερον πρόσωπον δύναται νὰ προσλάβῃ τὸ ὄνομα καὶ τὸν ἰδιάζοντα τρόπον ὑπάρξεως τῶν ἄλλων δύο, καθόσον ἕκαστον ὄνομα τυγχάνει ἀπολύτως συνυφασμένον μετὰ τοῦ ἀντιστοίχου προσώπου, μὴ δυνάμενον ν' ἀντικατασταθῇ δι' ἑτέρου τινός.

Καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν Τριαδικὴν Θεότητα καθ' ἑαυτήν, τὸ πρᾶγμα εἶναι πλέον ἢ σαφές ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ. Πράγματι, ὁ ἐν ταῖς μεσσιακαῖς προφητείαις τῆς Π. Διαθήκης ἐπαγγελθεὶς Μεσσίας⁸³, εἶναι ὁ ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ ἀποκαλυφθεὶς «μονογενὴς υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς» (Ἰωάν. 1,18), ὁ «ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως» (Ἐβρ. 1,3) καὶ «εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου» (Κολ. 1,15. Β' Κορ. 4,4), τὸν Ὅμοιον «ἐκεῖνος ἐξηγήσατο» (Ἰωάν. 1,18)⁸⁴. Ἡ ἀυθεντία δέ, μεθ' ἧς ὁ Υἱὸς ἀπεκάλυψε τὸν Θεὸν ὡς Πατέρα, πηγάζει ἐκ τῆς ἐσωτάτης μεταξὺ αὐτῶν σχέσεως, σχέσεως ἐνότητος οὐσίας, εἰς τρόπον, ὥστε μόνον ὁ Υἱὸς δύναται νὰ λέγῃ «ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἑσμεν» (Ἰωάν. 10,30) καὶ «ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ καὶ ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ» (Ἰωάν. 10,38. 14,20) καὶ συνεπῶς, «εἰ ἐμὲ ἤδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ἤδειτε» (Ἰωάν. 8,19), «εἰ ἐγνώκατέ με, καὶ τὸν πατέρα μου γνώσεσθε» καὶ «ἀπ' ἄρτι γνώσεσθε αὐτὸν καὶ ἑωράκατε αὐτόν», καθόσον «ὁ ἑωρακὼς

83. Π.χ. Ψαλμοί, 28,39,44,109. Β' Βασ. 7,14. Α' Παρ. 17,13. 22,10. 28,6. Ἦσ. 7,14. 8,17-18. 11,1 ἔξ. 53,1 ἔξ. κ.λπ.

84. Πρβλ. Μτθ. 3,17 παρὰλ. 17,5 παρὰλ. 8,29 παρὰλ. 16,16. 27,43. Λκ. 1,32,35. Ἰωάν. 1,34. 10,36. 11,4. 17,1. 19,7 κ.λπ., ὡς καὶ Μτθ. 11,27. 24,36. Λκ. 10,22. Ἰωάν. 3,16,17,35,36. 5,19,21,23,26. 6,40. 14,13 κ.λπ. Μκ. 14,36. Λκ. 11,2. Ρωμ. 8,15. Γαλ. 4,6. κ.λπ.

ἐμὲ ἐώρακεν τὸν πατέρα», διὸ καὶ «οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ» (Ἰωάν. 14,7,9).

Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸν κόσμον, καὶ δὴ τὸν ἄνθρωπον, πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ εἰδωλολατρικὰ θρησκευόμενα, ἐνθα πηγῆ τῆς πατρότητος τοῦ θείου εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις διὰ τῆς φαντασίας του ἔπλασε τοὺς διαφόρους «θεοὺς» καὶ ἐνέταξεν αὐτοὺς εἰς τὰς οἰκογενειακὰς καὶ κοινωνικὰς αὐτοῦ δομάς, ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ, πηγῆ τῆς πατρότητος εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ὅστις καὶ ἀποκαλύπτει Ἐαυτὸν ὡς Πατέρα τοῦ ἰδίου Υἱοῦ ἐκ γεννήσεως, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐξ υἰοθεσίας, οὐδέποτε δὲ ἀποκαλύπτει Ἐαυτὸν ὡς Μητέρα ἢ Πατέρα-Μητέρα, Ἀδελφὸν ἢ Θεῖον, ὡς συμβαίνει εἰς τὰ ἄλλα θρησκευόμενα⁸⁵. Τὸ φυσιοκρατικὸν τοῦτο στοιχεῖον τῶν εἰδωλολατρικῶν θρησκευμάτων ἀντικατεστάθη ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ ὑπὸ τοῦ ὑπερφυσικοῦ στοιχείου τῆς θείας Ἀποκαλύψεως, ὅπερ καὶ ἀποτελεῖ τὸ πρότυπον τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων. Ἄλλαις λέξεσιν, ἢ τε πατρότης καὶ ἡ υἰότης τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἔκφρασις καὶ ἀπεικόνισις τῆς θείας πατρότητος καὶ υἰότητος.

Ἐν τῇ «Οἰκονομίᾳ» ἡ πατρότης τοῦ Θεοῦ συνδέεται πρὸς τὴν ἔναντι Αὐτοῦ πιστότητα τῶν ἀνθρώπων καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν ἰδιότητα Αὐτοῦ ὡς Δημιουργοῦ. Ἐνῶ δηλαδὴ ὁ Θεὸς εἶναι «ποιητὴς» τοῦ παντός, περιλαμβανομένου τοῦ ἀνθρώπου, ἐν τούτοις οὐδαμοῦ τῆς Ἀγίας Γραφῆς παρίσταται Οὗτος ὡς πατὴρ πάντων τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ μόνον ἐκείνων οἱ ὅποιοι συνδέονται πρὸς Αὐτὸν διὰ πίστεως καὶ ὑποταγῆς, ἀναγνωρίζοντες οὕτως Αὐτὸν ὡς Θεόν. Συγκεκριμένως, ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ, μόνον ὁ Ἰσραὴλ καλεῖται «πῶς» καὶ «τέκνον» τοῦ Θεοῦ⁸⁶, ὁ δὲ Θεός, μόνον τοῦ Ἰσραὴλ καλεῖται Πατὴρ⁸⁷. Ἡ ἀμοιβαία αὕτη σχέσις αὐτῶν ἐδράζεται ἐπὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκλογῆς τοῦ λαοῦ τούτου ὡς «πρωτοτόκου» Αὐτοῦ υἱοῦ (Ἐξοδ. 4,22)⁸⁸, ὡς καὶ ἐπὶ σειρᾶς ὅλης ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπεμβάσεων Αὐτοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Ἀλλὰ καὶ οὕτω πως, ἡ σχέσις αὕτη παραμένει οὐσιαστικῶς σχέσις νομικοῦ χαρακτῆρος, μὴ ἀποπνεύουσα τὸ ἄρωμα τῆς ἐσωτερικῆς στενῆς σχέσεως μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ, οἶαν συναντῶμεν ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ.

Πράγματι, ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ ἡ θεία πατρότης καὶ ἡ θεία τῶν ἀνθρώ-

85. Ἐντεῦθεν ἡ ὑπὸ τῶν ὑποστηρικτῶν τῆς ἱερωσύνης τῶν γυναικῶν ἀπόδοσις ἰδιοτήτων καὶ ὀνομάτων θηλυκοῦ γένους εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Χριστόν, ξένων πρὸς τὴν Ἀγίαν Γραφήν, ἀποτελεῖ ἀπαράδεκτον υἰοθέτησιν εἰδωλολατρικῶν-φυσιοκρατικῶν ἀρχῶν καὶ ἀντιλήψεων. Περὶ τῶν ἰδιωμάτων τούτων τῶν εἰδωλολατρικῶν θεοτήτων, βλ. W. M a r c h e l, Abba Père. La prière du Christ et des Chrétiens, Paris 1971, σ. 33 ἐξ.

86. Π.χ. Ἐξοδ. 4,22. Δευτ. 1,31. 8,5. 32,5 ἐξ. 18. Β' Βασ. 7,8,14. Ἦσ. 43,6-7. 63,16. 64,7. Ἰερ. 31,9 κ.λπ.

87. Π.χ. Δευτ. 32,7. Ψαλμ. 103,13. Τωβ. 13,4. Ματ. 1,6. 3,17. Ἦσ. 63,16. 64,7. Ἰερ. 3,19 κ.λπ.

88. Πρβλ. Δευτ. 7,6-8. 14,1-2. Ἦσ. 1,2 κ.λπ.

πων υἰοθεσία ἀποτελοῦν βασικῶς ἐκπλήρῳσιν καὶ τελείωσιν τῆς σχέσεως ταύτης ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ. Ἐν Γαλ. 4,4-7 μάλιστα, ὁ Παῦλος παριστᾷ τὴν θεϊάν υἰοθεσίαν τῶν ἀνθρώπων ὡς αὐτὸν τοῦτον τὸν σκοπὸν τοῦ θείου σχεδίου· «ὅτε δὲ ἤλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ... ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν». Ὁμοίως ἐν Ἐφεσ. 1,3-5, «ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» εὐλογεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου «καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου,... προορίσας ἡμᾶς εἰς υἰοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ». Εἰς τὴν συνέχειαν ἀμφοτέρων τῶν χωρίων τούτων, ἡ ἐπίτευξις τοῦ σκοποῦ τούτου χαρακτηρίζεται ὡς ἀποτέλεσμα συνεργασίας καὶ τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἀγίας Τριάδος, καθ' ἣν ἡ ὑπὸ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ ἀντικειμενικῶς ἐπιτευχθεῖσα υἰοθεσία ἐσφραγίσθη διὰ τῆς εἰς τὰς καρδίας ἐνὸς ἐκάστου τῶν πιστῶν ἀποστολῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὑπὸ τοῦ ὁποῦ καὶ συνετελέσθη ἡ ἐσωτερικὴ αὐτῶν μεταβολή, ὥστε νὰ δύνανται πλέον οὗτοι νὰ ὀνομάζουσι τὸν Θεὸν ἴδιον αὐτῶν πατέρα, καὶ μάλιστα μετὰ τῆς αὐτῆς προσφωνήσεως, μεθ' ἧς ὀνομάζει Τοῦτον καὶ ὁ Υἱός, «Ἀββᾶ ὁ Πατήρ», ἣτις ἐκφράζει τὴν ἐσωτάτην αὐτῶν σχέσιν (Μκ. 14,36. Ρωμ. 8,15). Εἶναι δὲ ἄκρως χαρακτηριστικόν, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἀναμένει νὰ ἀπαλλαγῇ ἐκ τῆς κυριαρχίας τοῦ διαβόλου καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐπελθούσης φθορᾶς αὐτῆς, διὰ τῆς θείας υἰοθεσίας τῶν ἀνθρώπων, «εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. 8,21). Ἐπομένως, «ὡς υἱοὶ θεοῦ εἰσὶν ὅσοι πνεύματι θεοῦ ἄγονται» (Ρωμ. 8,14), ὡς υἱοὶ δέ, οὗτοι εἶναι καὶ κληρονόμοι τοῦ Θεοῦ καὶ οὕτω συγκληρονόμοι τοῦ Χριστοῦ. Συμφάνως πρὸς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον μάλιστα, ὁ Χριστὸς ἀπορρίπτει τὸν ἰσχυρισμὸν καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν Ἰουδαίων, διατεινομένων ὅτι «πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν», λέγων αὐτοῖς «ὡς υἱοὶ ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ», ἀκριβῶς ἐπειδὴ οὗτοι ἀπέρριπτον αὐτὸν ὡς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ (Ἰωάν. 8,41-44). Τοιοῦτοτρόπως, διὰ τῆς θείας υἰοθεσίας, οἱ ἄνθρωποι καθίστανται ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἐκ γεννήσεως. Τόσον δηλαδὴ ὁ Υἱός, ὅσον καὶ οἱ υἱοὶ εἶναι «ἐξ ἐνὸς πάντες», δι' ἣν αἰτίαν ὁ Χριστὸς «οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν» (Ἐβρ. 2,10, 11,17). Οἴκοθεν νοεῖται, ὅτι τὴν τοιαύτην υἰοθεσίαν τῶν ἀνθρώπων πραγματοποιεῖ «ὁ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 1,3), ὅστις καὶ μόνον καθίσταται Πατὴρ αὐτῶν, οὐδὲν δὲ τῶν ἄλλων προσώπων τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Τὸ θέμα τυγχάνει εὐρύτατον ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ, τὸ δὲ ὑλικὸν πλουσιώτατον⁸⁹. Ἐκ πασῶν ὅμως τῶν μαρτυριῶν τούτων, δύο συνθέτουν τὴν

89. Πρβλ. π.χ. Ἰωάν. 1,11-13. 3,3-8. Α' Ἰωάν. 3,9. 4,7. 5,4,18. Ἰάκ. 1,17,18. Α' Πέτρ. 1,3,23 κλπ.

χαρακτηριστικήν πρωτοτυπίαν αὐτοῦ· πρῶτον μὲν, ὅτι ὁ χαρακτήρ τῆς τοιαύτης υἰοθεσίας εἶναι ὄντολογικός, νοούμενος ὡς συμμετοχὴ τούτων εἰς τὴν υἱικήν ιδιότητα τοῦ Χριστοῦ, δυνάμει τῆς ὑπ' αὐτῶν προσλήψεως τῆς καθαρθείσης καὶ θεωθείσης ἀνθρωπίνης αὐτοῦ φύσεως (Ρωμ. 6,3-7. Γαλ. 3,26-28), δεύτερον δέ, ὅτι, ὡς κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου καὶ πράξις τοῦ Θεοῦ, ἡ υἰοθεσία ἀναφέρεται εἰς τὸ πρόσωπον καὶ οὐχὶ εἰς τὴν φύσιν. Ἐνδεχομένη ἀναφορὰ ταύτης εἰς τὴν φύσιν εἶναι ξένη πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ οἰκεία πρὸς τὰς φυσιοκρατικὰς ἀντιλήψεις τῶν εἰδωλολατρικῶν θρησκευμάτων, ἔνθα, ὡς εἶδομεν, ἢ τε θεία πατρότης καὶ ἢ θεία τῶν ἀνθρώπων υἰοθεσία συμπίπτουν πρὸς τὴν ιδιότητα τοῦ Θεοῦ ὡς Δημιουργοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων ὡς δημιουργημάτων Αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ ἀντίληψις αὕτη ἐκμηδενίζει τόσον τὴν ἀξίαν τῆς προσωπικῆς ἐκάστου προσπαθείας, ὅσον καὶ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ. Τὸ δὲ καὶ σοβαρώτερον, ἡ ἀντίληψις αὕτη ἐπεκτείνει τὴν πατρότητα καὶ εἰς τὰ ἄλλα πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος, μὲ συνεπείας καταλυτικὰς τῆς Τριαδικῆς Θεότητος, τοῦθ' ὅπερ τυγχάνει τελείως ξένον πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

Ἡ πατρότης, λοιπόν, εἶναι ἀποκλειστικῶς προσωπικὸν ἰδίωμα τοῦ Θεοῦ, «ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται» (Ἐφεσ. 3,14-15), ἀφοῦ «εἷς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν» (Ἐφεσ. 4,6. Πρβλ. Α' Κορ. 8,6). Ὡς αἴτιος τῶν ἀνθρώπων δηλαδή ὁ Θεὸς εἶναι ἐν αὐτῷ αἴτιος καὶ τῆς παρ' Αὐτῷ ὑπάρξεως καὶ ζωῆς αὐτῶν, ἐνεργῶν δι' Υἱοῦ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι τὴν ἀνθρωπολογικὴν αὐτῶν ἀνακαίνισιν. Τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἐνεργεῖ μόνον ὡς Πατὴρ, ἀλλ' ὅτι εἶναι Πατὴρ ἐν ὑποστατικῇ ἐννοίᾳ, τῆς πατρότητος Αὐτοῦ ταυτιζομένης ἀποκλειστικῶς πρὸς τὸ ἴδιον Αὐτοῦ πρόσωπον καὶ μὴ μεταβιβαζομένης εἰς τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα. Ἐφ' ὅσον δὲ ἐξ Αὐτοῦ «πᾶσα πατριὰ... καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται» (Ἐφεσ. 3,15), ἔπεται, ὅτι ἡ πατρότης τῶν ἀνθρώπων ἀπορρέει ἐκ τῆς πατρότητος τοῦ Θεοῦ, τῆς ὁποίας αὕτη ἀποτελεῖ ἔκφρασιν, ἀπεικόνισιν καὶ μίμησιν, καὶ δὴ καθ' ὃν ἀκριβῶς τρόπον ἡ υἰότης τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος ἀποτελεῖ, ὡς εἶδομεν, τὸ πρότυπον καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς υἰότητος αὐτῶν, τόσον ἔναντι τοῦ Θεοῦ-Πατρὸς, ὅσον καὶ ἔναντι τῶν καθ' ἕνα ἀνθρώπων-πατέρων.

Εἰς τὴν ρίζαν τῆς πατρότητος, λοιπόν, κεῖται ἡ πραγματικότης τοῦ «γεννήτορος» (τοῦ αἰτίου), ἡ ὁποία συνδέεται καὶ ταυτίζεται μετὰ τῶν βασικῶν προσωπικῶν χαρακτηριστικῶν, τὰ ὁποῖα συνθέτουν τὸ γένος. Ὅπως δηλαδή ἐπὶ τῆς Θεότητος ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα δὲν δύνανται νὰ σφετερισθοῦν τὴν πατρότητα τοῦ Θεοῦ καὶ ν' ἀντικαταστήσουν Τοῦτον εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ ἀκραιφνῶς προσωπικοῦ Αὐτοῦ ἰδιώματος τούτου, κατ' ἀπολύτως ὅμοιον τρόπον καὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ σφετερισθῇ τὸ προσωπικὸν ἰδίωμα τοῦ ἀνδρὸς καὶ ν' ἀντικαταστήσῃ τοῦτον εἰς τὴν ἰδιάζουσαν

λειτουργίαν τῆς πατρότητος αὐτοῦ— καὶ ἀντιστρόφως. Ἡ γυνὴ δηλαδὴ οὐδέποτε δύναται νὰ καταστῇ πατήρ, ὅπως ὁ ἀνὴρ οὐδέποτε δύναται νὰ καταστῇ μήτηρ, καίτοι ἀμφότεροι τυγχάνουν ὁμοούσιοι. Τοῦτο ἰσχύει, διότι αἱ ιδιότητες καὶ αἱ ἀντίστοιχοι λειτουργίαι αὐτῶν συνδέονται πρὸς τὸ πρόσωπον (γένος) καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν φύσιν. Ἐὰν ἀνεφέροντο αὐταὶ εἰς τὴν φύσιν, τότε θὰ εἴχομεν κατάλυσιν τῆς δυάδος τῶν προσώπων καὶ σύμπτυσιν αὐτῶν εἰς ἓν, τὸν «ἀρρενόθηλον» ἢ «ἀνδρόγυνον» τῶν Γνωστικῶν⁹⁰. Ἀλλὰ τοῦτο ἀντίκειται, ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὸ θεῖον πρότυπον τῶν ἀνθρωπίνων προσώπων, τὸ ὁποῖον εἰκονίζει ἐπὶ τῆς γῆς ἢ πολλαπλότης τῶν ἀνθρωπίνων προσώπων ἐν τῇ ἐνότητι τῆς φύσεως αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δημιουργίας δύο διακεκριμένων ἐκφράσεων τῆς μιᾶς εἰκόνας Αὐτοῦ⁹¹, ἦτοι τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς (Γεν. 1,27 2,21-23), ὑπὸ δύο διακεκριμένας ιδιότητας καὶ βασικὰς λειτουργίας, τῆς πατρότητος καὶ τῆς μητρότητος, ἀντιστοίχως. Οὕτως ἐν τῇ προσωπικῇ του ιδιότητι καὶ βασικῇ αὐτοῦ λειτουργίᾳ ὁ ἀνὴρ-πατήρ εἰκονίζει τὸν Θεὸν-Πατέρα «ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται» (Ἐφεσ. 4,6. 3,15). Τοῦτο ὅμως δὲν δηλοῖ, ὅτι ὡς Πατήρ καὶ ὁ Θεὸς εἶναι ἄρρη, ὡς ὁ ἀνὴρ. Ἐν τῇ Θεότητι ἢ πατρότητι δὲν εἶναι ἴδιον γένους, ἀλλὰ τρόπος ὑπάρξεως. Ἐν τῇ ἀνθρωπότητι ὅμως, ἡ πατρότης δὲν εἶναι τρόπος ὑπάρξεως, ἀλλὰ δυνατότης ἢ ὁποῖα καθίσταται κατάστασις καὶ ιδιότης ἐν χρόνῳ. Ὁ Θεὸς εἶναι αἰὲ Πατήρ καὶ κυρίως Πατήρ, οὐδέποτε δὲ ὑπῆρξε στιγμή καθ' ἣν Οὗτος δὲν ἦτο Πατήρ⁹². Τοῦναντίον, ὁ ἀνὴρ γίνεται πατήρ ὅταν καὶ ἐφ' ὅσον οὗτος καταστῇ γεννήτωρ. Ταυτοχρόνως, ὅμως, οὗτος εἶναι υἱὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ ἰσχύει καὶ περὶ τῆς μητρότητος τῆς γυναικὸς. Ἐπομένως, τὰ παρ' ἡμῶν συμβαίνοντα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταφέρωνται ἐπὶ τὴν Θεότητα, ὡς συμβαίνει παρὰ τῇ φυσιοκρατίᾳ καὶ τοῖς ταύτην μιμουμένοις ὑπερμάχοις τῆς ἱερωσύνης τῆς γυναικὸς, οἱ ὁποῖοι μάλιστα ἐφθασαν εἰς τὸ σημεῖον ν' ἀντικαθιστοῦν καὶ αὐτὰς εἶτι τὰς ἀρσενικοῦ γένους λέξεις περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ διὰ λέξεων θηλυκοῦ ἢ καὶ οὐδετέρου γένους⁹³. Τοῦναντίον, τὰ παρ' ἡμῶν

90. Πρβλ. Εἰρηναίου, Ἐλεγχος, Α', Ι,Ι. 11,5. Ἰππολύτου, Ἐλεγχος, Ε', 6,7. ΣΤ', 18. Ἐπιφανίου, Πανάριον, 31,1. Ρ.Γ. 41,473. Γρηγορίου Ναζ., Λόγος Θεολ. 31,7. ΒΕΠΕΣ 59,270.

91. Ἰω. Ν. Καρμίρη, Τὸ πρόβλημα τῆς Ἱερωσύνης τῶν γυναικῶν (Ἀνάτυπον ἐκ τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τ. 53), Ἀθήναι 1978, σ. 430.

92. Πρβλ. Θεοδωρήτου, Ἑρμην. εἰς Ἐφεσίους. Ρ.Γ. 82,529. «Κυρίως Πατήρ, καὶ ἀληθῶς Πατήρ ὁ Θεός. Οὐ γὰρ ἐγένετο πρῶτον Υἱός, εἶτα Πατήρ· ἀλλ' αἰὲ Πατήρ ἐστὶ, καὶ φύσει Πατήρ· οἱ δὲ ἄλλοι πατέρες, εἴτε σωματικοί, εἴτε πνευματικοί, ἀνωθεν τὴν προσηγορίαν εἴλωσαν. Λέγει δὲ ἐπὶ γῆς πατέρας, τοὺς φύσει πατέρας».

93. Ἡ βιβλιογραφία εἶναι πλουσιωτάτη, διὸ καὶ μνημονεύομεν ἐνδεικτικῶς τὰ: Μ. Daly, Beyond God the Father: Toward a Philosophy of woman's liberation,

συμβαίνοντα πρέπει να θεωρούνται ως έκφρασις και άπεικόνισις τών θείων άρχετύπων⁹⁴. Καίτοι δέ άτελής και σχετική ή άνθρωπίνη πατρότης, λόγω τής ρευστότητος τής φύσεως, έν τούτοις αύτη τυγχάνει έκφρασις και άπομίμησις τής τελείας πατρότητος του Θεού, προσιδιάζει δέ μόνον εις τόν άνδρα, τόν εκ κατασκευής έχοντα έν έαυτώ τó στοιχείον τής λειτουργίας του γεννήτορος (αίτιου).

Έπεμείναμεν εις τά προσωπικά ιδιώματα τών δύο πρώτων προσώπων τής Τριαδικής Θεότητος διά να καταστή σαφές, ότι εκ τής άνθρωπίνης δυάδος μόνον ό έν έαυτώ είκονίζων, ει και άτελώς, τās ιδιότητας αυτών άνήρ δύναται να τυγχάνη και λειτουργικώς εκπρόσωπος αυτών. Τούναντίον ή γυνή, ως θά τονίση άργότερον ή πατερική θεολογική σκέψις, είκονίζει λειτουργικώς έν τή Οικονομία τó "Άγιον Πνεύμα. Ούτως ό άνήρ, ών υίός του πατρός αυτού κατά μερισμόν και διαίρεσιν, γίνεται και πατήρ του ίδιου υιού, συνεργεία τής γυναικός⁹⁵. Πλήν όμως ό άνήρ δέν κατέχει τās ιδιότητας ταύτας πρωτογενώς και αυτονόμως, άλλ' εκ μετοχής και κοινωνίας τών ιδιοτήτων του Θεού-Πατρός έν Υίω, και δη δυνητικώς. Κατά συνέπειαν, έφ' όσον, ως διεπιστώσαμεν βάσει τής άρχής τής εκπροσωπήσεως, ό Θεός-Πατήρ είναι κάτοχος, άρχή και αίτιος τής ιερωσύνης, εκ του 'Οποίου έλαβε κατά την άϊδιον γέννησιν ταύτην και ό Υίός (Έβρ. 5,5-6), έπεται, ότι εκ τής

Boston 1973. R. R. R u e t h e r, «Misogynism and Virginal Feminism in the Fathers of the Church», έν Religion and Sexism, ed. by R. R. Ruether, New York 1974, σ. 150-183. P. T r i b l e, God and the Rhetoric of Sexuality, Philadelphia 1978. D. L. C a r m o d y, «The new Focus on the Goddess», έν Feminism and Christianity, Nashville-Tennessee 1982, σ. 28-38. C. M a n g a n, Can we still call God «Father»? , Wilmington-Delaware 1984, σ. 9-18. K. F a r m e r, «Retelling the Story: Reinterpreting Biblical Tradition as a Woman», έν Changing Contexts of our Faith, ed. by L. M. Russel, Philadelphia 1985, σ. 49-62.

94. Πρβλ. Γ ρ η γ ο ρ ί ο υ Ν α ζ., Λόγος Θεολ. 31, Περί του 'Αγίου Πνεύματος, 6. ΒΕΠΠΕΣ 59, 269-270· «Ού γάρ, έπειδή κατά τινα σχέσιν ύψηλοτέραν Υίός ό Υίός, ού δυνηθέντων ήμών άλλως ή ούτως ένδειξασθαι τó εκ του Θεού και ομοούσιον, ήδη και πάσας οηγτέον άναγκαίον είναι τās κάτω κλήσεις και τής ήμετέρας συγγενείας μεταφέρειν επί τó θεϊον. "Η τάχα άν σύ γε και άρρενα τόν Θεόν ήμϊν ύπολάβοις, κατά τόν λόγον τουτόν, ότι Θεός, όνομάζεται και Πατήρ;». Βλ. και 10, Αύτόθι, 271· «Άλιαν μέν αίσχρόν, και ούκ αίσχρόν μόνον, αλλά και μάταιον έπεικώς, εκ τών κάτω τών άνω την εικασίαν λαμβάνειν και τών ακινήτων εκ τής ρευστής φύσεως». Πρβλ. και 'Α θ α ν α σ ί ο υ, "Οτι ή έν Νικαία Σύνοδος..., 41. ΒΕΠΠΕΣ 31,152 έξ. Τ ο υ α υ τ ο υ, Προς Σεραπίωνα... κατά τών βλασφημούντων και λεγόντων κτίσμα είναι τó Πνεύμα τó άγιον, 16. ΒΕΠΠΕΣ. 33,105.

95. Πρβλ. 'Α θ α ν α σ ί ο υ, Προς Σεραπίωνα..., ένθ' άνωτέρω· «Τών μέν γάρ άνθρώπων ει πατήρ λέγεται τις, άλλ' έτέρου γέγονεν υίός· και ει υίός λέγεται, άλλ' έτέρου γέγονε πατήρ· ώστε έπ' ανθρώπων μη σφύζεσθαι κυρίως τó πατρός και υιού όνομα... και τουτόν τόν τρόπον ή φύσις τών ανθρώπων έχει· μέρη γάρ εισιν άλλήλων· και έκαστος γεννώμενος έχει του πατρός μέρος, ίνα και αυτός έτέρου γέννηται πατήρ. 'Επί δέ τής θεότητος ούκ έστιν ούτως. Ού γάρ ως άνθρωπος ό Θεός, ούδδ μεριζομένην έχει φύσιν».

ἀνθρωπίνης δυάδος μόνον ὁ εἰκονίζων τὴν πατρικὴν τοῦ Θεοῦ ιδιότητα ἀνὴρ δύναται νὰ ἐκπροσωπῇ Αὐτὸν καὶ λειτουργικῶς κατὰ τὴν ἱερωσύνην. Καὶ τοῦτο οὐχὶ δικαιοματικῶς καὶ οἶονεὶ «ἐαυτῷ λαμβάνων τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ», ὅπως καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς (Ἐβρ. 5,4-5), μετ' αὐτὸν δὲ καὶ οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ καὶ οἱ τούτων διάδοχοι⁹⁶.

Εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, λοιπόν, βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς εἰκονικῆς ἐκπροσωπήσεως, οἰαδῆτις ἔκφρασις τῆς Θείας Οἰκονομίας ἀνάγεται διαδοχικῶς εἰς τὸ «Principium Divinitatis» τῆς θείας πατρότητος⁹⁷. Ἐντεῦθεν, ὅπως ὁ Υἱὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς (Ἰωάν. 5,43. 8,42. 10,25)⁹⁸, τὸν Ὅποῖον καὶ ἐκπροσωπεῖ, οὕτω καὶ οἱ ἀπόστολοι ἐστάλησαν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ἐνεργοῦντες «in persona Christi» καὶ κατ' ἐπέκτασιν «in persona Dei», ὄντες, κατ' Ἰγνάτιον, «τύποι Χριστοῦ» καὶ «τύποι θεοῦ»⁹⁹. Ὅντως τοιαύτη ἦτο ἡ αὐτοσυνειδησία τῶν ἀποστόλων. Ὅπως δηλαδὴ «θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ» (Β' Κορ. 5,19) καὶ μένων ἐν αὐτῷ «ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ἰωάν. 14,10), οὕτω καὶ ὁ Παῦλος λέγει περὶ τῶν ἀποστόλων «ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν» (Β' Κορ. 5,20), ὡς καὶ «οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπνρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ» (Α' Κορ. 4,1)¹⁰⁰. Διὰ τῆς ἱερωσύνης, ἣν ἔλαβον ἐκ τοῦ Χριστοῦ, οἱ ἀπόστολοι συνεχίζουσαν ἐν τῷ κόσμῳ τὸ ἀπολυτρωτικὸν αὐτοῦ ἔργον, τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ὡς ὑπερτάτης ἀρχῆς τῆς Θείας Οἰκονομίας¹⁰¹. Καὶ ὅπως ὁ Χριστὸς ὠδήγησε «πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν» (Ἐβρ. 2,10 ἐξ.) διὰ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ του ἔργου, καλῶν αὐτοὺς ἴδια αὐτοῦ «τέκνα»¹⁰², οὕτω καὶ οἱ ἀπόστολοι ἐγένοντο πνευματικοὶ πατέρες ἐκείνων τοὺς ὁποίους

96. Πρβλ. Μκ. 3,13. Λκ. 6,13. Πράξ. 1,2,24. Ἰωάν. 6,70. 13,18. 15,16,19. Α' Κορ. 1,27.

97. Α' Κορ. 3,21-22. 8,6. Ἐφεσ. 3,15.

98. Πρβλ. Ἰωάν. 6,40. 8,18-19. 10,18,30-38. 14,6-11. 15,10-23. 17,21,24.

99. Ὁ Ἰγνάτιος καλεῖ τὸν ἐπίσκοπον «τύπον τοῦ πατρός». Βλ. Ἐφεσίους, 3,2. 4,1. Τραλλιανοῖς 3,1. Συμωναῖος 8,1-2. ΒΕΠΕΣ 2,265, 272,281. Πρβλ. Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου, Ἐπιστ. 1,136. P.G. 78,272. Ἐν ταῖς Διαταγαῖς Ἀποστόλων Β', 26,4. ΒΕΠΕΣ 2,35, ἀναφέρεται χαρακτηριστικῶς περὶ τοῦ ἐπισκόπου· «οὗτος λόγου διάκονος, γνώσεως φύλαξ, μεσίτης θεοῦ καὶ ὑμῶν ἐν ταῖς πρὸς αὐτὸν λατρείαις· οὗτος διδάσκαλος εὐσεβείας, οὗτος μετὰ θεὸν πατήρ ὑμῶν, δι' ὃδατος καὶ πνεύματος ἀναγεννήσας ὑμᾶς εἰς υἱοθεσίαν· οὗτος ἄρχων καὶ ἡγούμενος ὑμῶν, οὗτος ὑμῶν βασιλεὺς καὶ δυνάστης, οὗτος ὑμῶν ἐπίγειος θεὸς μετὰ θεόν, ὃς ὀφείλει τῆς παρ' ὑμῶν τιμῆς ἀπολαβεῖν... ὁ γὰρ ἐπίσκοπος προκαθεζέσθω ὑμῶν ὡς θεοῦ ἀξία τε τιμημένος». Πρβλ. καὶ Ἰω. Ν. Καρμίρη, μν. ἔργον, σ. 438-440.

100. Πρβλ. Α' Θεσ. 2,2,4,8,9,12,13. Ρωμ. 1,1,9. 15,16,19. Α' Τιμ. 1,11 κ.λπ.

101. Πρβλ. Ἰωάν. 4,34. 5,36. 10,25-28. 17,4 κ.λπ.

102. Πρβλ. Μτθ. 9,2. Μκ. 2,5. 10,24. Ἰωάν. 13,33.

ἀνεγέννησαν ἐν Χριστῷ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Λίαν χαρακτηριστικὰ ἀποβαίνουν ἐν προκειμένῳ ὅσα γράφει ὁ Παῦλος εἰς τοὺς Κορινθίους, λέγων «οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου οὐ ἀγαπητὰ νοθετῶν· ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγούς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας, ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα» (Α' Κορ. 4,14-15. Πρβλ. Β' Κορ. 6,13). «Τέκνα» αὐτοῦ καλεῖ ἐπίσης ὁ Ἀπόστολος τοὺς Γαλάτας καὶ τοὺς Θεσσαλονικεῖς (Γαλ. 4,19. Α' Θεσ. 2,7-11), ἀλλὰ καὶ μεμονωμένα πρόσωπα, ὡς τὸν Τιμόθεον¹⁰³, τὸν Τίτον (Τίτ. 1,4) καὶ τὸν Ὀνήσιμον, τὸν ὁποῖον «ἐγέννησεν ἐν τοῖς δεσμοῖς» αὐτοῦ (Φιλμ. 10). Ὁμοίως καὶ ὁ Πέτρος καλεῖ «αὐτὸν» αὐτοῦ τὸν Μᾶρκον (Α' Πέτρ. 5,13) καὶ ὁ Ἰωάννης («τεκνία») τοὺς παραλήπτας τῆς Α' Ἐπιστολῆς αὐτοῦ¹⁰⁴. Ἡ τοιαύτη σχέσις εἶναι σχέσις πνευματικῆς πατρότητος, διότι οἱ ἀπόστολοι «ἐγέννησαν» — ἀνεγέννησαν αὐτοὺς ἐν Χριστῷ. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ ἐπαναλαμβάνεται ἔκτοτε ὑπὸ σειρᾶς ὄλης ἀγίων ἀνδρῶν τῆς Ἐκκλησίας, φορέων τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ, οἵτινες κατέστησαν «Πατέρες» αὐτῆς, χάρις εἰς τὸ πνευματικὸν καὶ ἀγιαστικὸν αὐτῶν ἔργον.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται, ὅτι ὁ περιορισμὸς τῆς ἱερωσύνης εἰς μόνον τὸν ἄνδρα, δὲν ἀποτελεῖ παραβίασιν τῶν «φυσικῶν» δικαιωμάτων τῆς γυναικὸς καὶ τῶν νεωτέρων περὶ «ἰσότητος» αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνδρα κοινωνικῶν ἀντιλήψεων, ὡς διατείνονται οἱ ὑπέρμαχοι τῆς ἱερωσύνης αὐτῆς, διότι ἡ Ἐκκλησία δὲν μεταβάλλει τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς, προσαρμοζούσα ταύτην εἰς τὰς ἐκάστοτε μεταβαλλομένας κοινωνικὰς ἀντιλήψεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι προῖον τοῦ «κόσμου τούτου» τῆς ἀμαρτίας, ἀλλ' ἐρείδεται ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς μακραιώνος παραδόσεως αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν μόνιμον καὶ αἰώνιον κῦρος, ὡς προερχόμεναι ἐκ τοῦ Θεοῦ (Ἀποκάλυψις). Τοῦναντίον, ὁ περιορισμὸς τῆς ἱερωσύνης εἰς μόνον τὸν ἄνδρα ἐρείδεται ἐπὶ τῆς ὑφισταμένης εἰκονικῆς σχέσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τὸν Θεὸν-Πατέρα, σχέσεως διακεκριμένης λειτοουργικῆς θέσεως ἐν τῷ σχεδίῳ τῆς Θείας Οἰκονομίας, διαφόρου τῆς λειτοουργικῆς θέσεως τῆς γυναικὸς ἐν αὐτῇ, ὡς θέλει καταδειχθῆ ἐπὶ πλεόν καὶ ἐν τοῖς ἐπομένοις. Ἡ διακεκριμένη λειτοουργία ἐνδὸς ἐκάστου τῶν ἀνθρωπίνων προσώπων οὐδαμῶς δύναται νὰ θεωρηθῆ μειωτικὴ τῆς θηλείας ὑποστάσεως.

Β'. Ἐρχόμενοι νῦν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἐν ἰσοτιμίᾳ πρὸς τὸν ἄνδρα λειτουργικῆς θέσεως τῆς γυναικὸς ἐν τῇ Οἰκονομίᾳ, παρατηροῦμεν ἐν πρώτοις, ὅτι αἱ ἀπόψεις τῶν περὶ τὸ θέμα τοῦτο ἀσχοληθέντων διίστανται, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἐρμηνεῖαν τῶν αὐτῶν δεδομένων. Οὕτως, οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν ἰσοτιμίαν πρὸς τὸν ἄνδρα συμμετοχὴν τῆς γυναικὸς εἰς τὸ Μυστήριον τῆς

103. Α' Κορ. 4,17. Φιλμ. 2,22. Α' Τιμ. 1,2,18. Β' Τιμ. 1,2. 2,1.

104. Α' Ἰωάν. 2,1,12,28. 3,7,18. 4,4. 5,21.

Ἱερωσύνης, ἐδράζονται ἐπὶ τοῦ Γαλ. 3,27-29, ἐνῶ οἱ ὑποστηρίζοντες τὸν ἀποκλεισμόν ταύτης ἐξ αὐτοῦ ἐδράζονται ἐπὶ τῶν χωρίων Α' Κορ. 14,34-35 καὶ Α' Τιμ. 2,9-15, ἔνθα ὁ Παῦλος ἀπαγορεύει εἰς τὰς γυναῖκας νὰ διδάσκουν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κατὰ τὰς λατρευτικὰς συνάξεις, διὰ τὸν λόγον— κατ' αὐτοῦς πάντοτε— ὅτι συμφώνως πρὸς τὸ Α' Κορ. 11,2-16, ἡ γυνὴ δὲν ἐπλάσθη «κατ' εἰκόνα Θεοῦ», ἀλλὰ κατ' εἰκόνα τοῦ ἀνδρός.

Ἀμφότεραι αἱ ἐκδοχαὶ διακρίνονται διὰ τὴν μονομέρειαν αὐτῶν. Ὡς πρὸς τὴν πρώτην περίπτωσιν, εἰδικώτερον, ἢ ὅποια ὡς εἶδομεν τονίζεται μετ' ἐμφάσεως ὑπὸ τῶν ὑποστηρικτῶν τῆς Ἱερωσύνης τῶν γυναικῶν, εἶναι σαφές, ὅτι ἡ ἐν Γαλ. 3,27-29 τονιζομένη ἰσότης ἀνδρός καὶ γυναικὸς (ἀλλὰ καὶ διαφόρου κοινωνικῆς προελεύσεως ἀνθρώπων) («ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ») ἔχει ὄντολογικὸν χαρακτῆρα. Πράγματι, ἡ ὑπὸ πάντων τῶν ἀνθρώπων, ἀδιακρίτως φύλου ἢ κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς προελεύσεως, («ἐνδυσίς») τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸ Βάπτισμα, συνεπάγεται τὴν ὑπ' αὐτῶν προσοικειώσιν τῆς διὰ τῆς σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ προσληφθείσης καὶ ἁγιασθείσης ἀνθρωπίνης αὐτοῦ φύσεως. Διὰ τοῦ Βαπτίσματος οἱ ἄνθρωποι καθίστανται «σύμφυτοι» τῷ Χριστῷ (Ρωμ. 6,5) κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ φύσιν, ἐνούμενοι μετ' αὐτοῦ καὶ μετ' ἀλλήλων εἰς ἓν σῶμα, τὴν Ἐκκλησίαν¹⁰⁵. Ἐκ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ δηλαδή, πάντες οἱ ἄνθρωποι λαμβάνουν τὰς αὐτὰς ἀξιομισθίας, ἀφοῦ ὁ Χριστός, ὡς νέος Ἀδάμ, ἀποκατέστησεν εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος τὴν διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ πρώτου Ἀδάμ φθαρῆσαν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὅποτε ἡ ὑφ' ἐκάστου ἀνθρωπίνου προσώπου προσοικειώσις τῆς ἀποκατασταθείσης ταύτης φύσεως συνεπάγεται τὴν ἀποκατάστασιν καὶ τοῦ ἀντιστοίχου προσώπου¹⁰⁶. Διάφορον ὅμως εἶναι τὸ θέμα τῆς θέσεως ἐκάστου φύλου ἐν τῇ τάξει τῆς τε Δημιουργίας καὶ τῆς Οἰκονομίας, ἀναλόγως πρὸς τὰ ἰδιάζοντα ἐκάστῳ ἰδιώματα¹⁰⁷, ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν συνεχείᾳ.

Ὡς πρὸς τὴν δευτέραν ἐκδοχὴν, ἐξ ἄλλου, ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἡ ἀπαγορευσις τοῦ Παύλου, ὅπως αἱ γυναῖκες μὴ διδάσκουν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὑπαγορεύεται ἐκ τῆς δῆθεν θέσεως αὐτοῦ ὅτι αὐταὶ δὲν ἐπλάσθησαν «κατ' εἰκόνα Θεοῦ», ὅπως οἱ ἄνδρες, εἶναι τελείως ξένος πρὸς τε τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν σχετικῶν ῥήσεων αὐτοῦ¹⁰⁸. Τοιαύτη ἀντίληψις εἰσάγει τὴν ἔννοιαν τῆς

105. Βλ. ἐκτενῶς ἐπ' αὐτοῦ, Χ. Σ. Β ο ὑ λ γ α ρ η, «Ἡ Ἐνότης τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, σ. 108 ἐξ., 126 ἐξ., 200 ἐξ.

106. Βλ. Β α σ ι λ ε ἰ ο υ, Ἐπιστολὴ 262,1, Οὐρβικίῳ μονάζοντι. ΒΕΠΠΣ 55,327· «Γνωρίζομεν γὰρ ἑαυτοὺς καὶ οἴδαμεν ὅτι παντὶ ἀνθρώπῳ πρὸς πάντας ἰσοτιμία ἐστὶ κατὰ φύσιν». Τ ο ῦ α ὑ τ ο ῦ, Ὁμ. εἰς μάρτυρα Ἰουλίτταν, 2. ΒΕΠΠΣ 54,48. Γ ρ η γ ο ρ ἰ ο υ Ν ὕ σ σ η ς, Ὁμ. Α' εἰς Γεν. 1,26. Ρ.Γ. 44,276.

107. Βλ. Γ ρ η γ ο ρ ἰ ο υ Ν ὕ σ σ η ς, Περὶ κατασκευῆς ἀνθρώπου, 16. Ρ.Γ. 44,181.

108. Ἄτυχως τοιαῦται ὑπερβολικαὶ ἐκφράσεις ἀπαντοῦν καὶ εἰς τινὰς πατέρας. Βλ. π.χ. Δ ι ο δ ῶ ρ ο υ Τ α ρ σ ο ῦ, εἰς τὴν Γένεσιν. Ρ.Γ. 33,1564· «Τί δὴποτε οὖν ὁ Παῦλος

όντολογικῆς διαφοροποίησεως ἀνδρὸς καὶ γυναικός¹⁰⁹, τοῦθ' ὅπερ ἀντίκειται οὐ μόνον εἰς τὸ ὁμοούσιον τῶν δύο ἀνθρωπίνων ὑποστάσεων, ὡς σαφῶς καταδεικνύεται ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδάμ «οἰκοδομήσεως» τῆς Εὐᾶς (Γεν. 2,21-24)¹¹⁰, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κλήσιν ἀμφοτέρων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅπως μετὰσχουν ἰσοτίμως τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας¹¹¹. Δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονηται, ὅτι ὁ Ἀπόστολος εἶναι ὁ μεγαλύτερος θεολόγος τῆς ὄντολογικῆς ἐνότητος ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἐν Χριστῷ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐνότητος δὲν δύναται νὰ νοηθῆ ἄνευ τοῦ «κατ' εἰκόνα» εἰς ἀμφοτέρους. Πρὸς τούτους, ἐξ ὄλων τῶν ἱερῶν συγγραφέων τῆς Κ. Διαθήκης, μόνον ὁ Παῦλος ἐπαναλαμβάνει τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, ἐπικυροῦντος τὴν διδασκαλίαν τῆς Γενέσεως (1,26-27. 2,21-24. Πρβλ. 5,1-2. 9,6), περὶ τῆς «ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως» δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου ὡς διςυποστάτου, τ.ἔ. ἄρρενος καὶ θήλεος¹¹². Ἐπομένως, διάφορος τυγχάνει ἐνταῦθα ἡ βᾶσις καὶ ἡ αἰτία τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ Παύλου πρὸς τὰς γυναῖκας, ὅπως μὴ διδάσκουν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (Α' Κορ. 14,34-35. Α' Τιμ. 2,9-15), ὡς καὶ τῆς γενικωτέρας προτροπῆς αὐτοῦ, ὅπως

τὸν μὲν ἄνδρα εἰκόνα τοῦ Θεοῦ λέγει, οὐκ ἔτι δὲ καὶ τὴν γυναῖκα, εἴπερ κατὰ τὸν τῆς ψυχῆς λόγον εἰκὼν Θεοῦ ὁ ἀνθρώπος;... Εἰ τοίνυν εἰκὼν θεοῦ ὁ μὴ ὀφείλων καλυπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, δῆλον ὅτι ἡ καλυπτομένη οὐκ εἰκὼν θεοῦ, τῆς αὐτῆς ψυχῆς ὑπάρχουσα...». Θεοδωροῦ, Ἐρμην. εἰς Α' Κορ. 11,7. P.G. 82,312· «Εἰκὼν θεοῦ ὁ ἀνθρώπος, οὔτε κατὰ τὸ σῶμα, οὔτε κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ κατὰ μόνον τὸ ἀρχικόν. Ὡς ἀπάντων τοίνυν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς τὴν ἀρχὴν πεπιστευμένους, εἰκὼν προσηγόρευται τοῦ θεοῦ. ἡ δὲ γυνὴ ὡς ὑπὸ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐξουσίαν τελοῦσα, τοῦ ἀνδρὸς ἐστὶ δόξα, καὶ ὁ ἴον εἰκόνοσ εἰκὼν. Ἀρχεὶ μὲν γὰρ καὶ αὐτὴ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ὑποτετάχθαι τῷ ἀνδρὶ προσετάχθη». Χρυσόστομοσ, Εἰς Γέν. Ὁμ. Η', 4. P.G. 53,73. Τοῦ αὐτοῦ, Εἰς Γέν. Λόγος Β', 2. P.G. 54,589· «γυναικὸς γὰρ καὶ ἀνδρὸς εἰς ὁ τύπος καὶ ὁ χαρακτήρ, καὶ ἡ ὁμοίωσις μία. Τίνος οὖν ἔνεκεν ὁ ἀνὴρ εἰκὼν Θεοῦ λέγεται, ἡ δὲ γυνὴ οὐκέτι;». Κυρίλλου Ἀλεξ., Ἐρμην. εἰς Α' Κορ. 11,7. P.G. 74,881· «καὶ εἴπερ ἐστὶν ἡ γυνὴ καθ' ὁμοίωσιν ἀνδρὸς, καὶ εἰκὼν εἰκόνοσ καὶ δόξης δόξα, κατ' εἰκόνα μὲν γὰρ καὶ αὐτὴ καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ. Πλὴν ὡς διὰ μέσου τοῦ ἀνδρὸς, ὥστε κατὰ τι παραλλάττει βραχὺ τὴν φύσιν».

109. Τοιοῦτόν τι ὑπαινίσσεται διὰ τῆς τελευταίας ἐκφράσεως αὐτοῦ ὁ Κύριλλοσ Ἀλεξανδρείας ἀνωτέρω.

110. Κατὰ τὸν Μ. Α. Σιώτην, Ἡ Καινὴ Διαθήκη περὶ τῆς ἰσότητος τῶν δύο φύλων, Ἀθήνα 1982, σ. 2, ὑποσ. 33, «ἡ ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδάμ πλάσις τῆς Εὐᾶς ἐκφράζει τὴν ταυτότητα τοῦ γένους, τὴν ἀνθρωπολογικὴν ἐνότητα ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, ὡς καὶ τὴν μεταξὺ αὐτῶν ἔντονον προσωπικὴν ἔλξιν, χάριν τῆς συναντιλήψεωσ καὶ τῆς ἀλληλοσυμπληρώσεωσ τοῦ ἐνὸς ὑπὸ τοῦ ἄλλου».

111. Γαλ. 3,27-29. Α' Κορ. 12,12 ἐξ. Πρβλ. Μ. Α. Σιώτου, μν. ἔργον, σ. 18, ὑποσ. 29· «Τὸ ὁμότιμον τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κατανοηθῆ ἄνευ τῆς ἀναγνωρίσεωσ καὶ εἰς αὐτὴν τοῦ «κατ' εἰκόνα» καὶ «καθ' ὁμοίωσιν», ὅπερ προϋποθέτει καὶ ἡ ἀγιοποίησις τῶν ὄντως ἁγίων γυναικῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ».

112. Μτθ. 19,4 ἐξ. Μκ. 10,6 ἐξ. Ἐφεσ. 5,31.

αὗται ὑποτάσσονται εἰς τοὺς ἄνδρας¹¹³. Ἴδωμεν ὁμῶς τὸ ὅλον θέμα ἐκτενέστερον.

Ὡς σχετικαὶ περικοπαὶ προβάλλονται ἐν προκειμένῳ αἱ Α' Κορ. 11,2-16, Α' Κορ. 14,34-35 καὶ Α' Τιμ. 2,11-15. Ἐξετάζοντες ἐγγύτερον τὰ πράγματα παρατηροῦμεν, ὅτι μόνον ἐν τῇ τελευταίᾳ διατυποῦται κατηγορηματικῶς ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ Παύλου, ὅπως αἱ γυναῖκες μὴ διδάσκουν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Τοῦναντίον, ἐν Α' Κορ. 11,2-16 ἡ ἀπαγόρευσις ἀφορᾷ εἰς τὸ «ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ» (στ. 5) προσεύχεσθαι καὶ προφητεῦειν αὐτῶν, τὸ ὅποιον προσεύχεσθαι καὶ προφητεῦειν ἀποτελεῖ καθῆκον πάντων τῶν πιστῶν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Τοῦτο ἄλλως τε ἐπιβεβαιοῦται καὶ ἐξ ὅσων λέγει συναφῶς ὁ Ἀπόστολος ἐν Α' Κορ. 14,1-40, ἔνθα ὁ λόγος περὶ τῆς τηρητέας τάξεως καὶ εὐκοσμίας ἐν τῇ λατρείᾳ, κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν διαφόρων χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος, ἐν οἷς καὶ ἡ προφητεία, χορηγεῖται εἰς πάντας τοὺς πιστοὺς καὶ τὴν ὁποίαν ὁ Ἀπόστολος συνιστᾷ νὰ ἀσκοῦν οὗτοι κατὰ προτίμησιν, διότι δι' αὐτῆς οἰκοδομεῖται ἡ Ἐκκλησία (βλ. στ. 1,3,4,5,22,24,29,31,37,39). Εἰς τί ὁμῶς συνίσταται ἡ ἐν 14,34-35 ἀπαγόρευσις τοῦ Παύλου «αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν, οὐ γὰρ ἐπιτρέπεται αὐταῖς λαλεῖν»; Τὴν ἀπάντησιν δίδει ὁ ἴδιος, λέγων «εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν». Ἄλλαις λέξεσιν, ἡ ἀπαγόρευσις στρέφεται σαφῶς περὶ τὴν συνήθειαν τῶν γυναικῶν νὰ ὑποβάλλουν διαφόρους ἐρωτήσεις εἰς τοὺς ἀσκοῦντας τὰ χαρίσματα, με ἀποτέλεσμα νὰ διασαλευεταὶ ἡ τάξις καὶ ἡ εὐκοσμία τῆς ὅλης λατρείας. Τὸ φαινόμενον τοῦτο καὶ μόνον χαρακτηρίζει ὡς «αἰσχρὸν» ὁ Ἀπόστολος καὶ τὸ ὅποιον, ὡς φαίνεται, εἶχε προσλάβει διαστάσεις.

Ἐπομένως, μία εἶναι ἡ καθ' αὐτὸ περικοπή, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Παῦλος ἀπαγορεύει τὴν διδασκαλίαν ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἡ Α' Τιμ. 2,11-15. Οὐχ ἤττον, οἱ λόγοι τοὺς ὁποίους προβάλλει οὗτος δικαιολογῶν ταύτην, ἦτοι «Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὕα» καὶ «Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε», συνδέουν ταύτην εὐθέως πρὸς τὴν ἀπαγόρευσιν ἐν Α' Κορ. 11,2-16, ἔνθα ἐπίσης τονίζεται ἡ προτεραιότης τοῦ ἀνδρὸς ἐναντι τῆς γυναικός, ὡς «κεφαλῆς» αὐτῆς, ἐπὶ τῷ λόγῳ «οὐ γὰρ ἔστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός· καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα» (πρβλ. καὶ στ. 12 «ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός»). Κοινός, λοιπόν, παρονομαστῆς ἀμφοτέρων τῶν ἀπαγορεύσεων ἐν Α' Κορ. 11,2-16 καὶ Α' Τιμ. 2,11-15 τυγχάνει ἡ θεοθεν ὀρισθεῖσα θέσις ἀνδρός καὶ γυναικός ἐν τῇ τάξει τῆς Δημιουργίας, ἡ ὁποία, ἀναγομένη εἰς τὴν προπρωτικὴν περίοδον, ἰσχύει καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Οὕτως ὁ λόγος τῆς Δημιουργίας, ὡς προπρωτικός, εἰσάγεται καὶ συμπίπτει ἐν προκειμένῳ πρὸς τὸν λόγον τῆς Οἰκονομίας.

113. Α' Κορ. 11,2-16. Ἐφεσ. 5,22 ἐξ. Κολ. 3,18-19. Τιτ. 2,5. Πρβλ. Α' Πέτρ. 3,1-6.

Εϊδικώτερον, συνεχίζων τὰς παραινέσεις του, περί τῆς δεούσης συμπεριφορᾶς τῶν Κορινθίων χριστιανῶν εἰς διαφόρους περιπτώσεις, ὁ Παῦλος ἀναφέρεται ἐν Α' Κορ. 11,2-16 καὶ εἰς τὴν συμπεριφορὰν αὐτῶν κατὰ τὴν θείαν λατρείαν¹¹⁴, ἐδραζόμενος ἐπὶ ἀκραιφνῶς θεολογικῶν προϋποθέσεων τῆς περὶ δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου διδασκαλίας τῆς Γενέσεως, καθ' ἣν τὸ «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» αὐτῶν προβάλλει τὸν Θεὸν ὡς ἀρχέτυπον αὐτῶν¹¹⁵. Προφανῶς οὗτος καταδικάζει ἐνταῦθα ἑλληνικὴν τινα συνήθειαν, καθ' ἣν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἰουδαϊκὴν, αἱ μὲν γυναῖκες προσήρχοντο εἰς τὰς λατρευτικὰς συνάξεις μὲ ἀκάλυπτον τὴν κεφαλὴν καὶ βραχεῖαν κόμην, οἱ δὲ ἄνδρες μὲ μακρὰν τοιαύτην¹¹⁶. Τοῦτο, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἀντίκειται εἰς τὴν ἀρμόζουσαν ἐναντι ἀλλήλων συμπεριφορὰν αὐτῶν, ἡ ὁποία καθορίζεται ἐκ τῆς θέσεως ἐκάστου ἐν τῇ τάξει τῆς Δημιουργίας, ἀποτελοῦν «ἀτιμίαν» δι' ἀμφοτέρους (στ. 14-15)¹¹⁷. Ἡ οὐσία δηλαδὴ τοῦ πράγματος ἐν προκειμένῳ δὲν εἶναι ἡ συνήθεια αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν καὶ ἡ προέλευσις αὐτῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας κυρίως ἐπέμεινεν ἡ σύγχρονος ἔρευνα κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τῆς περικοπῆς¹¹⁸, προσδώσασα κοινωνικὰ κριτήρια εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀποστόλου καὶ σχετικοποιήσασα οὕτω τὸ κύρος αὐτῆς, ἀλλ' ἡ δι' αὐτῆς διαπιστωθεῖσα ἀντιστροφή τῆς θεόθεν ὀρισθείσης αὐτοῖς θέσεως ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ὁποία τυγχάνει ἀπάρადεκτος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Πράγματι, κατὰ τὸν Παῦλον, τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς καὶ ἡ μακρὰ κόμη ἦσαν σύμβολα ὑποταγῆς καὶ ὡς τοιαῦτα ἴδιον τῆς γυναικός, ἐνῶ τὸ

114. Ἡ ἄποψις πολλῶν συγχρόνων ἐρμηνευτῶν, ὅτι ἡ παροῦσα περικοπὴ ἀποτελεῖ μεταγενεστέραν προσθήκην, ὑπαγορεύεται τελικῶς ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν των νὰ κατανοήσουν τὸ πραγματικὸν θεολογικὸν ὑπόβαθρον τῆς σκέψεως τοῦ Παύλου ἐν προκειμένῳ. Βλ. συναφῶς, H. C o n z e l m a n n, A Commentary on the First Epistle to the Corinthians, ἀγγλ. μετάφρ. J. W. L e i t c h, Philadelphia 1975, σ. 182 ἐξ. R. O s t e r, «When men Wore veils to Worship. The Historical context of I Corinthians 11,4», ἐν New Testament Studies 34 (1988) 481 ἐξ., ἔνθα καὶ βιβλιογραφία.

115. Γεν. 1,26-27. 5,1-2. 9,6 κλπ. Τὸ γεγονός ὅτι παρομοία ἀντίληψις ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὴν Πλατωνικὴν καὶ Στωικὴν φιλοσοφίαν (H. C o n z e l m a n n, μν. ἔργον), οὐδὲν μείωσεν τὴν ἀξίαν καὶ πρωτοτυπίαν τῆς ἀγιογραφικῆς τοιαύτης.

116. Βλ. Χ ρ υ σ ο σ τ ὀ μ ο υ, Εἰς Α' Κορ. 'Ομ. ΚΣΤ', 1. P.G. 61,243. Εἶναι πιθανὸν ἐπίσης, ἡ συνήθεια αὕτη νὰ εἰσῆχθη ἐξ ἀναλόγου ἀμφιέσεως τῶν ἐθνικῶν γυναικῶν κατὰ τὴν λατρείαν αὐτῶν.

117. Πρβλ. Θ ε ο δ ω ρ ῆ τ ο υ, Ἐρμην. Α' Κορ. 11,13-15. P.G. 82,313. «... λογίζεσθω ὡς ἀτιμάζει τὸν τὴν κόμην δεδωκότα, μὴ μετὰ τῆς προσηκούσης αἰδοῦς καὶ τιμῆς προσιοῦσα».

118. Ἀνασκόπησις τῶν κυριωτέρων ἐρμηνειῶν τῆς περικοπῆς Α' Κορ. 11,2-16 εὑρηται ἐν L. M e r c a d a n t e, From Hierarchy to Equality: A Comparison of past and present Interpretation of I Cor. 11,2-16 in Relation to the Changing Status of Women in Society, Vancouver 1978. Πρβλ. καὶ R. O s t e r, μν. ἔργον, ἔνθα καὶ πλουσία βιβλιογραφία.

ἀκάλυπτον τῆς κεφαλῆς καὶ ἡ βραχεῖα κόμη ἦσαν σύμβολα ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ ὡς τοιαῦτα ἴδιον τοῦ ἀνδρός. Ἡ ἀντιστροφή ὅμως τούτων ἀπετέλει ἀυθαιρεσίαν, ἐνδεικτικὴν σφετερισμοῦ τῆς θέσεως τοῦ ἐτέρου φύλου¹¹⁹, τοῦθ' ὅπερ «καταισχύνει» τὴν ἀντίστοιχον κεφαλὴν αὐτῶν. Συγκεκριμένως, ὁ ὑπὸ τῆς γυναικὸς σφετερισμὸς τῆς θέσεως τοῦ ἀνδρός «καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς», τ. ἔ. τὸν ἄνδρα, ἐνῶ ὁ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός σφετερισμὸς τῆς θέσεως τῆς γυναικὸς «καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ», τ. ἔ. τὸν Χριστόν, «κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα»¹²⁰.

Ὁ διαδοχικὸς χαρακτηρισμὸς τοῦ ἀνδρός ὡς «κεφαλῆς» τῆς γυναικὸς, τοῦ δὲ Χριστοῦ ὡς «κεφαλῆς» τοῦ ἀνδρός καὶ τοῦ Θεοῦ ὡς «κεφαλῆς» τοῦ Χριστοῦ (στ. 3-4) συνδέει τὸ θέμα τῆς θέσεως ἀνδρός καὶ γυναικὸς καὶ τῆς ἐντεῦθεν καθοριζομένης σχέσεως αὐτῶν, πρὸς τὴν θέσιν καὶ σχέσιν αὐτῶν τούτων τῶν προσώπων τῆς Ἀγίας Τριάδος, ὡς προτύπου αὐτῶν. Ὅπως δὲ ἡ τάξις τῶν προσώπων τῆς Τριαδικῆς Θεότητος καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἀπορρέουσα σχέσις πρὸς ἄλληλα εἶναι ἀπαραβίαστοι, οὕτως ἀπαραβίαστοι εἶναι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ τάξις καὶ ἡ πρὸς ἄλληλα σχέσις τῶν ἀνθρωπίνων προσώπων. Ὅταν δηλαδὴ λέγῃ ὁ Παῦλος «κεφαλὴ δὲ τοῦ Χριστοῦ ὁ θεός», ἐνοεῖ ὅτι ὁ Χριστὸς ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύναται νὰ καταστῇ «κεφαλὴ» τοῦ Θεοῦ-Πατρός, τῆς ἀρχῆς καὶ αἰτίου αὐτοῦ. Παύων ὁ Θεὸς ν' ἀποτελῇ τὸν αἴτιον (γεννήτορα) τοῦ Υἱοῦ, θὰ ἔπαυε νὰ εἶναι καὶ Πατὴρ αὐτοῦ. Γενομένου δὲ τοῦ Υἱοῦ «κεφαλῆς» τοῦ Θεοῦ, θὰ ἀνετρέποντο οἱ ὅροι, ὅποτε ὁ μὲν Πατὴρ θὰ ἐγένετο Υἱός, ὁ δὲ Υἱός, Πατὴρ, διότι ἡ ἀντιστροφή τῆς τάξεως τῶν προσώπων εἶναι ταυτόσημος πρὸς τὴν ἀντιστροφήν τῶν προσωπικῶν αὐτῶν ιδιωμάτων καὶ τῆς ἐντεῦθεν καθοριζομένης σχέσεως αὐτῶν πρὸς ἄλληλα, πράγμα ἀδιανόητον. Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους, ἀναλογικῶς, τυγχάνει θεολογικῶς ἀδιανόητος καὶ ἡ ἀντιστροφή τῆς τάξεως τῶν ἀνθρωπίνων προσώπων, ἡ ὁποία καθορίζει καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν αὐτῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προσωπικῶν (φυλετικῶν) αὐτῶν ιδιωμάτων. Ἐν τε τῇ Θεότητι, λοιπόν, καὶ τῇ ἀνθρωπότητι ὑφίσταται, κατὰ τὸν Παῦλον, σαφῶς καθωρισμένη τάξις, συνισταμένη

119. Πρβλ. Χ ρ υ σ ο σ τ ὁ μ ο υ, Εἰς Α' Κορ. 'Ομ. ΚΣΤ', 5. Ρ.Γ. 61,216· «Σύμβολα δέδοται ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ πολλὰ μὲν καὶ ἕτερα, τῷ μὲν τῆς ἀρχῆς, τῇ δὲ τῆς ὑποταγῆς... Εἰ τοίνυν σύμβολα ταῦτά ἐστιν, ἀμφοτέροι ἀμαρτάνουσι τὴν εὐταξίαν συγγέοντες, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ διαταγὴν, καὶ τοὺς οἰκείους ὑπερβαίνοντες ὅρους, καὶ ὁ μὲν εἰς τὴν ἐκείνης καταπίπτων εὐτέλειαν, ἡ δὲ ἐπανισταμένη τῷ ἀνδρὶ διὰ τοῦ σχήματος... Ὅταν οὖν τοὺς ὅρους ἀνατρέπῃς τούτους, ὅρα πόσα γίνεται τὰ ἐπιβλαβῆ. Καὶ μή μοι τοῦτο εἴπῃς, ὅτι μικρὸν τὸ ἀμαρτανόμενον· μέγα μὲν γάρ ἐστι, καὶ καθ' ἑαυτό· παρακοὴ γάρ ἐστιν... Ὡστε ὁ παραβαίνων, πάντα συγχεῖ, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ προδίδωσι δῶρα, καὶ τὴν ἄνωθεν αὐτῷ δοθεῖσαν τιμὴν χαμαὶ ρίπτει, οὐχ ὁ ἄνθρωπος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ γυνή. Καὶ γὰρ καὶ ἐκείνη τιμὴ μεγίστη, τὸ τὴν οἰκείαν τάξιν διατηρεῖν, ὥσπερ οὖν καὶ αἰσχύνῃ τὸ στασιάζειν».

120. Θε ο δ ω ρ ἡ τ ο υ, Ἑρμην. Α' Κορ. 11,3. Ρ.Γ. 82,312.

εις την ιεραρχικὴν ἐξάρτησιν τῶν προσώπων, ἀναγομένην τελικῶς εἰς τὸν Θεὸν-Πατέρα ὡς ἀρχὴν καὶ αἴτιον πάντων¹²¹.

Ὁ χαρακτηρισμὸς οὗτος τοῦ ἀνδρὸς ὡς «κεφαλῆς» τῆς γυναικὸς καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἐξυπονοουμένη προτεραιότης αὐτοῦ ἐν τῇ τάξει τῆς Δημιουργίας, ὡς καὶ ἡ ἀναγωγὴ ταύτης εἰς τὴν Θεότητα, ὑπογραμμίζονται ἔτι περαιτέρω διὰ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ ἀνδρὸς ὡς «εἰκόνος καὶ δόξης θεοῦ», ἐνῶ τῆς γυναικὸς ὡς «δόξης ἀνδρὸς» (11,7). Πολλοὶ τῶν παλαιότερων καὶ νεωτέρων ἐρμηνευτῶν τῶν ἐκφράσεων τούτων ὑπέθεσαν, ὅτι ἐνταῦθα ὁ Παῦλος ἀρνεῖται τὴν δημιουργίαν καὶ τῆς γυναικὸς «κατ' εἰκόνα» Θεοῦ, ὅπως τοῦ ἀνδρὸς¹²², ἀλλὰ τοῦτο πόρρω ἀπέχει τῆς ἀληθείας. Οἱ χαρακτηρισμοὶ οὗτοι τυγχάνουν συνώνυμοι τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ ἀνδρὸς ὡς «κεφαλῆς» τῆς γυναικὸς, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Θεοῦ ὡς «κεφαλῆς» τοῦ Χριστοῦ. Ἀκριβολογῶν δηλαδὴ ὁ Ἀπόστολος, σκοπίμως χαρακτηρίζει μόνον τὸν ἄνδρα ὡς «εἰκόνα καὶ δόξαν θεοῦ», ἐνῶ τὴν γυναῖκα ὡς «δόξαν ἀνδρὸς», ἵνα διὰ τοῦ τρόπου τούτου παραλληλίσῃ τὴν θέσιν τοῦ ἀνδρὸς ἔναντι τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ Χριστοῦ ἀντιστοιχῶς, εἰς τρόπον, ὥστε ὁ ἀνὴρ νὰ εἰκονίζῃ καὶ ἀντανακλᾷ ἐν τῇ ἀνθρωπότητι τὸν Θεὸν ἐν τῇ Θεότητι. Ὁ ἀνὴρ δηλαδὴ τυγχάνει «εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ» ἐνταῦθα μόνον κατὰ τὴν προτεραιότητα αὐτοῦ ἔναντι τῆς γυναικὸς, ἐν τῇ τάξει τῶν ἀνθρωπίνων ὑποστάσεων, τοῦθ' ὅπερ προδιαγράφει καὶ τὴν θέσιν τῆς γυναικὸς ἐν αὐτῇ, ἡ ὁποία, καίτοι ὁμοούσιος τοῦ ἀνδρὸς, ὡς καὶ αὐτὴ «κατ' εἰκόνα» Θεοῦ δημιουργηθεῖσα, ἐν τούτοις ἱεραρχικῶς αὐτὴ κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῇ ἀνθρωπότητι, οὕσα «δόξα ἀνδρὸς», ὅπως καὶ ὁ Χριστός, ὅστις καίτοι ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ, ἐν τούτοις κατέχει τὴν δευτέραν μετ' Ἐκεῖνον θέσιν ἐν τῇ Θεότητι, χαρακτηριζόμενος ἀλλαχοῦ «εἰκὼν Θεοῦ» (Κολ. 1,15. Β' Κορ. 4,4) καὶ «ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως» Αὐτοῦ (Ἐβρ. 1,3)¹²³. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ὁ ἀνὴρ

121. Α' Κορ. 8,6. 11,3,12. 3,21-23. Ἐφεσ. 3,14-15. 4,6 κ.λπ.

122. Τὰς κυριώτερας ἐρμηνείας τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἐν προκειμένῳ παρεθέσαμεν ἀνωτέρω, ἐν ὑποσημ. 108. Ἐκ τῶν νεωτέρων ἀρκοῦμεθα νὰ παραπέμψωμεν εἰς τὰς μελέτας τῶν· E. L o h s e, «Imago Dei bei Paulus», ἐν *Libertas Christiana: Friedrich Delekat zum 65. Geburtstag*, hrsg., E. Wolf und W. Matthias, Munich 1957, 122-135. F. W. E l t e s t e r, *Eikon im Neuen Testament*, Berlin 1958. J. J e r v e l l, *Imago Dei*. Gen. 1,26f. im Spätjudentum, in *der Gnosis und in den paulinischen Briefen*, Göttingen 1960. G. K i t t e l, «εἰκὼν», ἐν *Th. D.N.T.*, 11,396-397. Πρβλ. καὶ τὰ διάφορα Ἵπομνήματα.

123. Χαρακτηριστικὰ τυγχάνουν ἐν προκειμένῳ τὰ ὑπὸ τοῦ Σ ε υ η ρ ι α ν ο ῦ Γ α β ἄ λ ω ν λεγόμενα· «Ἐκ τούτων φαίνεται ὅτι οὔτε κατὰ τὴν ψυχὴν εἰκὼν θεοῦ ἄνθρωπος, οὔτε κατὰ τὸ σῶμα· εἰ γὰρ ἦν καθ' ἑν τι τούτων, πάντως ἂν καὶ ἡ γυνὴ Θεοῦ ἐκλήθη καὶ αὐτὴ τὸν τύπον ἔχουσα, οἶον καὶ ὁ ἀνὴρ. εἰ δὲ τὴν αὐτὴν ἔχουσα ἡ γυνὴ τῶ ἀνδρὶ ψυχὴν καὶ σάρκα, εἰκὼν οὐ λέγεται, δῆλον ὅτι κατὰ τὸ ἀρχικὸν εἰκὼν Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος. ὅτε μὲν γὰρ περὶ τῶν ἀλόγων ὁ λόγος, καὶ ἡ γυνὴ εἰκὼν Θεοῦ. ὅτε δὲ ἡ ἐξέτασις ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα,

«οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν» αὐτοῦ, ὡς ἔνδειξιν ὑποταγῆς εἰς τὴν γυναῖκα, ἡ ὁποία ὀφείλει νὰ καλύπτῃ τὴν κεφαλὴν τῆς εἰς ἔνδειξιν ὑποταγῆς εἰς τὸν ἄνδρα.

Πόθεν ὅμως ἀπορρέει ἡ προτεραιότης τοῦ ἀνδρός, ἐναντι τῆς γυναικός, ἐν τῇ τάξει τῆς Δημιουργίας; Κατὰ τὸν Παῦλον, αὕτη ἀπορρέει ἐκ δύο δεδομένων αὐτῆς ταύτης τῆς δημιουργίας αὐτῶν, βάσει τῆς διδασκαλίας τῆς Γενέσεως, ἡτοι· α') ἐκ τῆς προτεραιότητος τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνδρός καὶ ἐντεῦθεν ἐκ τῆς ἐξ αὐτοῦ προελεύσεως τῆς γυναικός ὡς ἐκ γεννήτορος καὶ οὐχὶ ἀντιστρόφως («οὐ γὰρ ἔστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός», 11,8. Πρβλ. Γεν. 2,22-23)· καὶ β') ἐκ τῆς ἀρχῆθεν ὡς βοηθοῦ τοῦ ἀνδρός πλάσεως αὐτῆς («καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα», 11,9. Πρβλ. Γεν. 2,18 «ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν»). Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς δηλαδή, κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν πρᾶξιν τῆς δημιουργίας, ὁ ἀνὴρ διεδραμάτισε τὸ πρόσωπον τοῦ γεννήτορος ἢ προβολέως τῆς γυναικός, ὡν κατὰ ταῦτα αἴτιος τῆς ζωῆς καὶ τῆς υπάρξεως ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πεδίου, ὅπως ὁ Θεὸς τυγχάνει αἴτιος τῆς ζωῆς καὶ τῆς υπάρξεως τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἐν τῇ ιδιότητι τοῦ Πατρός, ἐπὶ τοῦ θείου πεδίου. Διὰ τοῦτο ὁ ἀνὴρ τυγχάνει «εἰκῶν» τοῦ Θεοῦ ἐν προκειμένῳ. Ὡς προελθοῦσα δὲ ἐκ τοῦ ἀνδρός, ἡ γυνὴ τυγχάνει ὁμοούσιος αὐτῷ, ἀκριβῶς ὅπως ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τυγχάνουν ὁμοούσιοι τῷ Πατρὶ¹²⁴. Κατὰ τὸν Παῦλον, ἀμφοτέροι, ὁ τε ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, εἶναι «ἐκ θεοῦ», ἐκ τοῦ Ὁποίου «τὰ πάντα» λαμβάνουν τὴν ὑπαρξιν αὐτῶν, οὐδὲν δὲ ἐκ τῶν δύο τούτων ἀνθρωπίνων προσώπων δύναται ἕκτοτε νὰ ὑπάρξῃ, κατ' ἀναπαραγωγὴν, ἄνευ τῆς συνεργείας τοῦ ἑτέρου· «πλὴν οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρός οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικός ἐν κυρίῳ· ὥστε γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτως καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός» (11,11-12). Ἡ θέσις, ἣν ἕκαστος κατέχει ἀντιστοιχεῖ εἰς ἴδιον λειτουργήμα ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δυνάμενον νὰ οἰκειοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, διότι ὁ μὲν ἀνὴρ τυγχάνει αἴτιος τῆς ζωῆς καὶ τῆς υπάρξεως, ἡ δὲ γυνὴ ἀναγκαῖος καὶ ἀναντικατάστατος συνεργὸς αὐτοῦ εἰς τὴν λειτουργίαν ταύτην. Κατὰ φύσιν λοιπόν, ἀμ-

μόνος εἰκῶν ὁ ἀνὴρ, διότι τὸ ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ ἐν ἀνθρώποις πάντων κρατεῖ τῶν ἐν γῆ, ἐν θαλάσῃ, τῶν ἐν ἀέρι· γυναικὸς δὲ ὁ ἀνὴρ· ἀνδρός δὲ οὐδεὶς ἐπὶ τῆς γῆς· ὡς οὖν οὐδεὶς ἄρχει Θεοῦ ἐν τοῖς οὐσίς, οὕτως οὐδὲ ἀνδρός ἐν τοῖς ἐπιγείοις. φύσιν δὲ νοοῦμεν ἡμεῖς τῶν πραγμάτων αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν».

124. Πρβλ. Φωτίου, ἐν *Catena Graecorum Patrum...*, τ. V, σ. 208· «Κεφαλὴ δὲ τοῦ Χριστοῦ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ὡς γεννήτωρ καὶ προβολεὺς καὶ ὁμοούσιος αὐτοῦ· κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, ὅτι καὶ αὐτὸς γεννήτωρ καὶ προβολεὺς καὶ ὁμοούσιος ὑπάρχει αὐτῇ· ἀκόλουθος καὶ ἀρμόδιος ἢ ἀναλογία. εἰ δὲ τὸ παντὸς ἀνδρός καὶ ἐπὶ τῶν ἀπίστων ἐκλάβοις, κατὰ τὸν τῆς δημιουργίας λόγον μόνον ἐγχαρεῖ· τῶν γὰρ ἄλλων ἄρχειν τὸν ἀνθρώπον ἐπιτρέψας αὐτόν, ὑπὸ τὴν ἰδίαν μόνον εἴασεν μένειν ἐξουσίαν καὶ ἀρχὴν· μὴ ἐπιστήσας αὐτὸν ἕτερον δεσπότην ἢ ἐξουσιαστήν».

φότεροι είναι ὁμοούσιοι, ἐνῶ κατὰ τὰς ἀντιστοιχίους λειτουργίας οὗτοι διακρίνονται κατὰ τὰ ἰδιώματα καὶ τὰς ἀντιστοιχίους λειτουργίας, τὰ ὁποῖα καὶ καθορίζουν ἱεραρχικῶς τὴν θέσιν ἐκάστου ἐν τῇ τάξει τῆς Δημιουργίας, ὡς τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐν τῇ Θεότητι.

Τὸ γεγονός τοῦτο προσδιορίζει καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς «ἐξουσίας» τοῦ ἀνδρός, ἐπὶ τῆς γυναικὸς (11,10), ὡς καὶ τῆς «ὑποταγῆς» τῆς γυναικὸς εἰς τὸν ἄνδρα¹²⁵. Συνίσταται δὲ ἡ ὑποταγὴ αὕτη τῆς γυναικὸς οὐχὶ εἰς δουλικὴν συμπεριφορὰν πρὸς τὸν ἄνδρα¹²⁶, ἀλλ' εἰς τὴν ὑπ' αὐτῆς ἐλευθέραν ἀναγνώρισιν καὶ ἀποδοχὴν, ἐν ὑπακοῇ πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τῆς ὑπ' Αὐτοῦ ὀρισθείσης κατὰ τὴν δημιουργίαν ἀμφοτέρων προτεραιότητος τοῦ ἀνδρός καὶ οὕτω τὴν ἀπόδοσιν τῆς πρὸς αὐτὸν ὀφειλομένης τιμῆς. «Ὅτι δὲ τοιαύτη τυγχάνει ἡ φύσις τῆς τε «ἐξουσίας» τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς «ὑποταγῆς» τῆς γυναικὸς, καταφαίνεται ἐξ ὅσων λέγει ὁ Ἀπόστολος ἐν Ἐφεσ. 5,22-33, ἔθθα οὗτος συνδέει τὸν λόγον τῆς Δημιουργίας πρὸς τὸν λόγον τῆς Οἰκονομίας, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τονίζων ὁμοίως ὅτι «ἀνὴρ ἐστὶν κεφαλὴ τῆς γυναικὸς ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας», ὁπότε «ὡς ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτως καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἀνδράσιν ἐν παντί». Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δηλαδὴ, καὶ δὴ τῷ γάμῳ¹²⁷, ἀποκαθίσταται ἡ διὰ τῆς πτώσεως καὶ τῆς ἁμαρτίας διαταραχθεῖσα σχέσις τῶν δύο ἀνθρωπίνων φύλων κατὰ τὴν Δημιουργίαν, ἀλλὰ καὶ τελειοῦται αὕτη ἐπὶ πλέον, λαμβάνουσα σωτηριολογικὸν χαρακτῆρα. Διότι, καὶ μὲν τονίζεται ἐναυθῶς, ὅτι ἡ γυνὴ πρέπει νὰ ὑποτάσσεται καὶ μάλιστα νὰ «φοβῆται» τὸν ἄνδρα, πλὴν ὅμως ἡ σχέσις αὕτη καθορίζεται ἐκ τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα ὀφειλομένης ἀγάπης τοῦ ἀνδρός, ὡς «ἀσθενεστέρω σκεύει»

125. Α' Κορ. 14,34. Ἐφεσ. 5,22 ἐξ. Κολ. 3,18. Α' Τιμ. 2,12. Τίτ. 2,5. Πρβλ. Α' Πέτρ. 3,1,5,6.

126. Πρβλ. Χ ρ υ σ σ τ ὁ μ ο υ, Εἰς Α' Κορ. Ὅμ. ΚΣΤ, 2. Ρ.Γ. 61,214. «Καὶ γὰρ εἴπερ ἀρχὴν ἐζήτει εἰπεῖν καὶ ὑποταγὴν ὁ Παῦλος, ὡς σὺ φῆς, οὐκ ἂν γυναῖκα παρήγαγεν εἰς μέσον, ἀλλὰ δοῦλον μᾶλλον καὶ δεσπότην. Εἰ γὰρ καὶ ὑποτέτακται ἡμῖν ἡ γυνὴ, ἀλλ' ὡς γυνὴ, ἀλλ' ὡς ἐλευθέρη καὶ ὁμότιμος. Καὶ ὁ Υἱὸς δέ, εἰ καὶ ὑπήκοος γέγονε τῷ Πατρὶ, ἀλλ' ὡς Υἱὸς Θεοῦ, ἀλλ' ὡς Θεός. Ὡσπερ γὰρ πλείων ἡ πειθὴ τῷ Υἱῷ πρὸς τὸν Πατέρα ἢ τοῖς ἀνθρώποις πρὸς τοὺς γεγεννηκότας, οὕτω καὶ ἡ ἐλευθερία μείζων».

127. Πρβλ. Θ ε ο δ ω ρ ῆ τ ο υ, Εἰς τὰ ἔπορα τῆς Θείας Γραφῆς. Εἰς τὴν Γένεσιν, ἐρώτ. Α'. Ρ.Γ. 80,128. «Εἰς ὁμόνοιαν ἠβουλήθη τὰ γένη συναγαγεῖν ὁ τῆς φύσεως Ποιητής. Τούτου χάριν τὸν μὲν Ἀδὰμ ἀπὸ τῆς γῆς διέπλασεν, ἐκ δὲ τοῦ Ἀδὰμ τὴν γυναῖκα ἔλα καὶ τὸ ταῦτὸν ἐπίδειξε τῆς φύσεως· καὶ φυσικὴν τινα φιλοστοργίαν αὐτοῖς περὶ ἀλλήλων ἐμφύση. Εἰ γὰρ καὶ τούτων οὕτω γεγεννημένων, καὶ ἄνδρες γυναῖξί διαμάχονται, καὶ γυναῖκες ἀνδράσιν, τί οὐκ ἂν ἔδρασαν, εἰ ἐτέρωθεν ποθεν τὴν γυναῖκα διέπλασε; Σοφῶς οὖν ἄρα καὶ διεῖλε, καὶ πάλιν συνήρμοσεν. Ὅ γὰρ γάμος εἰς ἓν συνάγει τὰ γένη. Ἔσονται γὰρ φησὶν οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές, μαρτυρεῖ τὸ γινόμενον. Διὰ γὰρ τῆς γαμικῆς ὁμιλίας εἰς ἐξ ἐμφῶν βλαστάνει καρπός, ἐκ μὲν τούτου σπειρόμενος, ἐκ δὲ ταύτης τρεφόμενος, τελειοποιούμενος δὲ ὑπὸ τοῦ τῆς φύσεως Δημιουργοῦ».

(Α' Πέτρ. 3,7), καὶ μάλιστα μέχρις αὐτοθυσίας, ὡς ἀγάπη πρὸς τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα, («καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς») γενόμενος «σωτὴρ τοῦ σώματος» αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δύο δεδομένων τῆς διδασκαλίας τῆς Γενέσεως ἐν Α' Κορ. 11,2-16, ὁ Παῦλος ἐπαναλαμβάνει τὸν πρῶτον ἐν Α' Τιμ. 2,13-15 («Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὕα»), ἀλλὰ προσθέτει καὶ νέον, ἦτοι τὸ γεγονός ὅτι «Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν» (2,14). Βάσει αὐτῶν τῶν δύο οὗτος αἰτιολογεῖ τὴν ρητὴν ἀπαγόρευσιν αὐτοῦ ἐν στ. 11-12 «γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ· διδάσκειν δὲ γυναικὶ οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἄνδρος, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ». Τὸ πρῶτον σκέλος τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης ἀποτελεῖ ἐπανάληψιν τῆς ἐν Α' Κορ. 14,34-35 τοιαύτης, πρὸς περιφρούρησιν τῆς τάξεως κατὰ τὴν λατρείαν ἐκ τῆς συνηθείας τῶν γυναικῶν νὰ ὀμιλοῦν πρὸς τοὺς ἀσκοῦντας τὰ διάφορα χαρίσματα, τοῦθ' ὅπερ καὶ ὑπογραμμίζει οὗτος ἐντονώτερον ἐνταῦθα διὰ τῆς ὑποδείξεως, ὅπως αὐταὶ φέρουν «κοσμίαν καταστολήν», «ὅ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν» (Α' Τιμ. 2,9-10). Ἀλλ' ἐὰν τοῦτο εἶναι ἀνεπίτρεπτον, τὸ διδάσκειν εἶναι ἀπαράδεκτον ὡς ἰσοῦμενον πρὸς τὸ «αὐθεντεῖν ἄνδρος», καταλύον τὴν προτεραιότητα αὐτοῦ ἐν τῇ τάξει τῆς Δημιουργίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀντιβαῖνον εἰς τὸν πρωταρχικὸν χαρακτήρα τῆς εὐθύνης τῆς γυναικὸς κατὰ τὴν πτώσιν, δι' ἣν καὶ ἐπέσυρεν ἐφ' ἑαυτὴν τὸ ἐπιτίμιον τοῦ Θεοῦ («πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου») (Γεν. 3,16. Πρβλ. Α' Κορ. 14,3 «ἀλλὰ ὑποτασέσθωσαν, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει»).

Πρέπει ὅμως νὰ διευκρινισθῇ, ὅτι ἡ ὑποταγὴ τῆς γυναικὸς εἰς τὸν ἄνδρα δὲν εἶναι συνέπεια τῆς πρωταρχικότητος τῆς εὐθύνης αὐτῆς κατὰ τὴν πτώσιν, ἀφοῦ αὕτη (ἡ ὑποταγὴ) στοιχειοθετεῖται πρωτογενῶς ἐκ τῆς προτεραιότητος τοῦ ἀνδρὸς κατὰ τὴν πλάσιν αὐτῶν, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ὡς αἰτίου προελεύσεως αὐτῆς. Ἀντιθέτως, ἡ ἀκριβὴς ἔννοια τῆς ἐπιτιμῆσεως τοῦ Θεοῦ συνίσταται εἰς τὴν ἐπαναβεβαίωσιν τῆς θέσεως αὐτῆς ὡς δευτέρας τῇ τάξει ἔναντι τοῦ ἀνδρὸς, τὴν ὁποῖαν εἶχεν ἡ γυνὴ παραβιάσει καὶ καταλύσει διὰ τῆς πρωτοβουλίας τῆς ν' ἀποδεχθῆ, αὕτη πρώτη, τὸν πειρασμὸν τοῦ διαβόλου καὶ νὰ παρασύρῃ καὶ τὸν ἄνδρα εἰς αὐτὸν (Πρβλ. Β' Κορ. 11,3)¹²⁸.

128. Πρβλ. Σοφ. Σειρ. 25,24· «ἀπὸ γυναικὸς ἀρχὴ ἁμαρτίας, καὶ δι' αὐτὴν ἀποθνήσκουσιν πάντες». Πρβλ. Διδύμου, Εἰς τὴν Γένεσιν. ΒΕΠΕΣ 50,62· «κοινωνῶν δὲ τὸν ἄνδρα δέχεται (ἡ γυνή), ποιῶσα καὶ διακονοῦσα τὰ πρὸς ἀπάτην». Αὐτόθι, 70· «Ἐδεῖ δὲ αὐτὸν (τὸν Ἀδὰμ) ἐννοῆσαι ὅτι πρῶτον μὲν, ἀπὸ Θεοῦ, ταύτην δεξάμενος, δεόντως αὐτὴν καὶ τὸ πρὸς τὸ συμφέρον ἐδέξατο, ἔπειτα οὐχ ὡς διδάσκαλον ἔλαβεν, ἀλλ' ὡς ἐπομένην». Αὐτόθι, 76· «οὐ γὰρ ἠττηθεὶς τῇ ἁμαρτίᾳ παρέβη (ὁ Ἀδὰμ), ἀλλ' ἀκολουθήσας τῇ γυναικί». Αὐτόθι, 79· «οὐχ ὁ Ἀδὰμ ἠπατήθη, ἀλλὰ τῆς γυναικὸς ἐξαπατηθείσης ἠκολούθησεν». Χρυσόστομος, Εἰς Τιμόθεον. Πρώτην, Ὅμ. Θ', 1. P.G. 62,544 ἐξ·

Ἡ πρὸς τὴν γυναῖκα ὑπόμνησις τῆς κατὰ τὴν δημιουργίαν θέσεως αὐτῆς ἰσχύει κατὰ μείζονα λόγον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ, ἀποκατασταθείσης τῆς κατὰ τὴν προπρωτικὴν ἐποχὴν ἐπικρατούσης τάξεως εἰς τὰς σχέσεις αὐτῶν, διὰ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, ἡ γυνὴ δὲν δύναται πλέον νὰ ἐξακολουθήσῃ «αὐθεντεῖν ἄνδρός,» καθισταμένη διδάσκαλος αὐτοῦ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀσκῆ καὶ πάλιν τὸ πρόσωπον τοῦ συνεργάτου, τοῦ ἄνδρος διατηροῦντος τὸ προβάδισμα¹²⁹. Τοῦτο δὲ ἐπιβάλλεται πολλῶ μάλλον, καθόσω τὸ διδάσκειν ἀποτελεῖ κατ' ἐξοχὴν λειτουργημα τοῦ Χριστοῦ ὡς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας, σχέσις ἡ ὁποία πρέπει νὰ διέπῃ καὶ τὴν μεταξὺ ἄνδρος καὶ γυναικὸς τοιαύτην.

«Πολλαχόθεν βουλόμενος τὸν ἄνδρα πρωτεύειν. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀπὸ τούτων ἐχέτω τὰ πρωτεῖα, φησί. Δεύτερον δὲ ἀπὸ τῶν ἤδη γενομένων. Ἐδίδαξέ ποτε τὸν ἄνδρα, καὶ πάντα κατέστρεψε, καὶ τῆ παρακοῆ ὑπεύθυνον ἐποίησε. Διὰ τοῦτο αὐτὴν ὑπέταξεν ὁ Θεός, ἐπειδὴ τῆ ἀρχῆ, μᾶλλον δὲ τῆ ὁμοτιμίας κακῶς ἐχρήσατο. Πρὸς τὸν ἄνδρα σου, φησίν, ἡ ἀποστροφή σου. Πρὸ δὲ τούτου οὐκ εἴρητο τοῦτο. Πῶς δὲ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη; οὐκοῦν οὐ παρήκουσεν εἴ γε οὐκ ἠπατήθη. Πρόσεχε ἀκριβῶς, Ἡ γυνὴ φησιν, Ὁ ὄφις ἠπάτησέ με· ὁ δὲ Ἀδὰμ οὐ λέγει, ἡ γυνὴ ἠπάτησέ με, ἀλλ' ὅτι Αὐτὴ ἔδωκέ μοι, καὶ ἔφαγον. Οὐκ ἔστιν δὲ ἴσον, παρὰ τῆς ὁμοφύλου καὶ συγγενοῦς δέξασθαι τὴν ἀπάτην, καὶ παρὰ θηρίου, τοῦ δούλου, τοῦ ὑποταγμένου· ὥστε ἐκεῖνο ἀπάτης ἐστὶ. Πρὸς οὖν τὴν σύγκρισιν τῆς γυναικὸς φησιν αὐτὸν μὴ ἠπατήσθαι, ὅτι ἐκείνη μὲν ὑπὸ τοῦ δούλου καὶ ὑποταγμένου, οὗτος δὲ ὑπὸ τῆς ἐλευθέρας... ὥστε οὗτος οὐκ ἐπιθυμῖα ἀλοῦς παρέβη, ἀλλὰ τῆ γυναικὶ πεισθεὶς ἀπλῶς: Ἐδίδαξεν ἀπαξ ἡ γυνὴ, καὶ πάντα κατέστρεψεν, διὰ τοῦτο φησί, Μὴ διδάσκέτω. Τί οὖν πρὸς τὰς λοιπὰς, εἰ ἐκείνη τοῦτο ἔπαθε; Καὶ πάνυ· τὸ γὰρ γένος ἀσθενὲς καὶ κοῦφον. Ἀλλ' ὡς δέ, περὶ τῆς φύσεως ἐνταῦθα πάσης λέγεται· οὐ γὰρ εἶπεν, Ἡ δὲ Εὐὰ ἀπατηθεῖσα, ἀλλ' Ἡ γυνὴ, ὅπερ ἐστὶν ὄνομα τοῦ κοινοῦ γένους μᾶλλον ἢ ἐκείνης. Τί οὖν; πᾶσα ἡ φύσις ἐν παραβάσει γέγονε δι' ἐκείνης; Ὡσπερ περὶ τοῦ Ἀδάμ φησιν, ὅτι ἐν ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ μέλλοντος· οὕτω καὶ ἐνταῦθα τὸ γυναικεῖον γένος παρέβη, οὐ τὸ ἀνδρεῖον». Θεοδωρήτου, Ἐρμην. Α' Τιμ. Ρ.Γ. 82,801· «Τὸ Οὐκ ἠπατήθη, ἀντὶ τοῦ, οὐ πρῶτος εἴρηκεν... Καὶ τοῦ φυτοῦ δὲ τὸν καρπὸν οὐκ αὐτὸς ἐτρέψησε, ἀλλ' ἐκείνη· καὶ προτέρα δὲ μεταλαβοῦσα μετὰ δέδωκε τῷ ἄνδρϊ. Διὰ τοῦτο ἔφη· καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη». Οἰκουμένηο, ἐνθ' ἄνωτ. Ρ.Γ. 119,156· «Ἀπαξ γάρ, φησίν, ἐδίδαξεν ἡ γυνὴ, καὶ πάντα ἀνέστρεψε, καὶ τῆ παρακοῆ ὑπεύθυνον ἐποίησε τὸν ἄνδρα· αὕτη γὰρ εἰσηγήσατο αὐτῷ τὸ φαγεῖν... Ἐν παραβάσει γέγονεν οὐχ ἡ Εὐὰ μόνη, ἀλλ' ὅλη ἡ γυναικῶν σύστασις». Θεοφύλακτου, ἐνθ' ἄνωτ. Ρ.Γ. 125,40· «Ὡστε ἐκείνη μὲν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας παρήχθη· οὗτος δὲ τῆ γυναικὶ ἐπέστη».

129. Πρβλ. Θεοφύλακτου, ἐνθ' ἄνωτ. Ρ.Γ. 125,37· «Ἴσθι δὲ ὅτι οὐχ ἀπλῶς διδάσκειν κωλύει τὴν γυναῖκα, ἀλλ' ἐν ἐκκλησίᾳ· ἰδίᾳ γὰρ οὐ κεκώλυται, ἐπεὶ καὶ ἡ Πρίσκιλλα τὸν Ἀπολλῶ κατήχησε, καὶ ἡ πιστὴ γυνὴ τὸν ἄνδρα κατηχεῖ». Οἰκουμένηο, ἐνθ' ἄνωτ., Ρ.Γ. 119,156· «Τὸ δὲ μὴ διδάσκειν ἀπηγόρευσεν ἐν ἐκκλησίᾳ. Οὐ γὰρ παντάπασιν αὐταῖς τὴν διδασχὴν ἀνεῖλε· τέως γὰρ αὐταῖς ἐπιτρέπει διδάσκειν αὐτὰς τέκνα, ὅπερ προῖόν φησιν».

Πράγματι, συμφώνως πρὸς τὴν ὁμόφωνον μαρτυρίαν τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων, τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, μετὰ τῶν ὁποίων ἐξέχουσαν θέσιν κατέχουν τὰ θαύματα, δι' ὧν τὰ δαιμόνια ἐξεβάλλοντο τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου καὶ ἐπεβεβαιοῦτο ἡ θεότης αὐτοῦ, ἀπετέλουν τὴν συνισταμένην τοῦ ὄλου ἔργου αὐτοῦ. «Λόγος» καὶ «ἔργον» τυγχάνουν ἀδιαχώριστα εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς εἰς τρόπον, ὥστε ν' ἀναδειχθῇ οὗτος μετὰ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ «ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ» (Λκ. 24,19). Εἰς τοῦτο, ἄλλως τε, καθ' ὁμολογίαν τοῦ ἰδίου, ἀπεστάλη οὗτος εἰς τὸν κόσμον ὑπὸ τοῦ Πατρὸς (Λκ. 4,18-22), διδάσκων «καθὼς ἐδίδαξεν» αὐτὸν ὁ Πατὴρ (Ἰωάν. 8,28), διὸ καὶ ἡ διδασκαλία του εἶχε τὸν χαρακτήρα αὐθεντίας («ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς», Μτθ. 7,29. Μκ. 1,22. Πρβλ. «ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν», Μτθ. 5,22 κλπ.), τῆς αὐθεντίας τοῦ πέμψαντος αὐτὸν Πατρὸς, ὄντος μετ' αὐτοῦ (Ἰωάν. 8,29). Κατὰ συνέπειαν, ὁ Χριστὸς παρίσταται ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν διδάσκαλος, ὡς τοῦτο καθίσταται ἐμφανὲς καὶ ἐκ τῆς ἐκφράσεως «ὁ διδάσκαλος λέγει», ἀνευ ἐτέρου προσδιορισμοῦ περὶ τῆς ταυτότητος τοῦ προσώπου του, τοῦθ' ὅπερ διέκρινεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ διδασκάλου τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Ἡ ἰδιότης αὕτη συνέδεεν αὐτὸν εὐθέως πρὸς τὸν Θεόν, τοῦ Ὁποίου τὴν βουλὴν ἐξέφραζεν οὗτος καὶ μετὰ τοῦ Ὁποίου ἐτέλει εἰς διαρκῆ ἐνότητα.

Τὸ λειτούργημα τοῦτο ἀνέθεσεν ἀκολούθως ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς ἀποστόλους αὐτοῦ ὡς ἐν ἐκ τῶν κυριωτέρων καθηκόντων αὐτῶν, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ ἐξελέγησαν οὗτοι εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα¹³⁰. Ὡς δὲ ἐμφαίνεται ἐκ τῶν λοιπῶν βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης, συνεπεῖς πρὸς τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἰδιότητά των, οἱ ἀπόστολοι «οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν» (Πράξ. 5,42. Πρβλ. 4,2) «δημοσίᾳ τε καὶ κατ' οἴκους» (Πράξ. 20,18-21), «ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ» (Πράξ. 4,18. 5,28. 28,31 κλπ.). Τὴν συναίσθησιν δὲ ταύτην τοῦ χρέους αὐτῶν, ἐναντι τοῦ Εὐαγγελίου, ὑπογραμμίζει ἐπανειλημμένως ὁ Παῦλος, ὁ ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον θεοῦ» (Ρωμ. 1,1) καὶ «διάκονος» αὐτοῦ (Ἐφεσ. 3,6), κατ' ἀπαράμιλλον τρόπον¹³¹, διακηρύσσων μάλιστα, «ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστιν μου καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ γάρ μοι ἔστιν ἐὰν μὴ εὐαγγελίσωμαι» (Α' Κορ. 9, 16-18). Τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, λοιπόν, δημοσίᾳ (πρὸς τοὺς ἀπίστους) καὶ κατ' οἶκον (πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας), ὁμοῦ μετὰ τῆς λατρείας, ἀπετέλει τὴν κυριωτέραν ἐνασχόλησιν τῶν ἀποστόλων,

130. Μτθ. 10,5-8. Μκ. 6,7. Λκ. 9,1-2. Πρβλ. Μτθ. 28,19-20. Μκ. 16,15. Λκ. 24, 47-48. Ἰωάν. 20,21. Πράξ. 1,6-8. 10,42.

131. Πράξ. 15,7. 20,24. Ρωμ. 1,16. 15,16,19. Α' Κορ. 15,1. Ἐφεσ. 6,19. Α' Θεσ. 2,2,8,9. Α' Τιμ. 1,11 κ.λπ.

και δὴ κατ' ἀποκλειστικότητα, ἐν ὅσῳ ἡ Ἐκκλησία περιορίζετο ἀκόμη ἐν τῇ περιοχῇ τῶν Ἱεροσολύμων (Πράξ, 6,2,4), ὡς λειτουργία τοῦ ἀποστολικοῦ αὐτῶν ἀξιώματος. Ἐπεκταθείσης ὅμως τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν ἐκτὸς τῶν Ἱεροσολύμων εὐρύτερον γεωγραφικὸν χῶρον καὶ μὴ ἐξαρκούντων τῶν ἀποστόλων εἰς τὴν ἀσκησιν αὐτοῦ, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀσκησιν τῆς ἱερωσύνης εἰς τὰς τοπικὰς κοινότητες, οὗτοι ἀνέθεσαν καὶ τὸ λειτουργημὰ τῆς διδασκαλίας ὅπως τῆς ἱερωσύνης, εἰς ἕτερα πρόσωπα μὲ περιορισμένην ἀρμοδιότητα ἐπὶ τε τοπικοῦ καὶ εὐρυτέρου πεδίου, ὡς μαρτυρεῖται καὶ ἐκ Πράξ. 13,1-3¹³².

Πράγματι, ὡς εἶδομεν, ἐνταῦθα οἱ «διδάσκαλοι» μνημονεύονται, ὁμοῦ μετὰ τῶν προφητῶν, οἱ ὁποῖοι κατατάσσονται πάντοτε μετὰ τοὺς ἀποστόλους, ὡς οἱ ἀμεσώτεροι συνεργάται αὐτῶν ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἀποστολικοῦ ἔργου (Α' Κορ. 12,28-29. Ἐφεσ. 4,11. Πρβλ. Ρωμ. 12,6) καὶ φορεῖς τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος ἐν τῇ ἀποστολικῇ ἐποχῇ. Οἱ διδάσκαλοι οὗτοι, ὡς εἶδομεν, ἦσαν οἱ Βαρνάβας καὶ Σαῦλος (Παῦλος), ἔχοντες εὐρεῖαν ἀρμοδιότητα, τοῦ πρώτου μάλιστα σταλέντος ὑπὸ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίας (τῶν ἀποστόλων). Ἡ ἐν Α' Κορ. 12,28-30 διαβάθμισις («πρῶτον, δεύτερον, τρίτον») σαφῶς κατατάσσει τοὺς διδασκάλους εἰς τὴν ἱεραρχικὴν δομὴν τῶν λειτουργημάτων, πάντοτε δέ, ὡς καὶ ἐν Ἐφεσ. 4,11, μετὰ τοὺς ἀποστόλους, ὡς φορεῖς τοῦ πληρώματος αὐτῶν (λειτουργημάτων). Εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν, οἱ διδάσκαλοι κατατάσσονται μετὰ τοὺς «εὐαγγελιστάς», ταυτιζόμενοι πρὸς τοὺς «ποιμένας» ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ κοινοῦ ἄρθρου. Οὕτω τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου ἀπετέλει μέρος τῆς ποιμαντικῆς εὐθύνης τῶν ποιμένων τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας ἢ εὐρυτέρας τινὸς περιοχῆς, διεξαγόμενον πάντοτε ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν προφητῶν, οἵτινες εἶχον ex officio τὸ δικαίωμα καὶ καθήκον τοῦτο. Τοῦτο σαφῶς τονίζεται καὶ ἐν τῇ Δ ι δ α χ ῆ (XI,1-11), ἔνθα οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται ἤσκουν καὶ τὸ διδακτικὸν ἔργον¹³³, τῶν ἀσκούντων μόνον τοῦτο κατατασσομένων μετ' αὐτοῦς. Ἐπικειμένης ὅμως τῆς ἐκλείψεως τῶν προφητῶν ἐκ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, αἱ τοπικαὶ ἐκκλησίαι προτρέπονται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τῆς Δ ι δ α χ ῆ ς νὰ χειροτονήσουν «ἐαυτοῖς ἐπισκόπους καὶ διακόνους ἀξίους τοῦ κυρίου, ἀνδρας πραεῖς καὶ ἀφιλαργύρους καὶ ἀληθεῖς καὶ δεδοκιμασμένους· ὑμῖν γὰρ λειτουργοῦσιν καὶ αὐτοὶ τὴν λειτουργίαν τῶν προφητῶν καὶ διδασκάλων... αὐτοὶ γὰρ εἰσιν οἱ τετιμημένοι ὑμῶν μετὰ τῶν προφητῶν καὶ διδασκάλων» (XV, 1-2), ἀκριβῶς ὅπως ὁ Παῦλος προτρέπει τὸν Τιμόθεον, «ἀ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἐτέρους διδάξαι» (Β' Τιμ. 2,2).

132. Πρβλ. Α' Κορ. 12,28 ἐξ. Ἐφεσ. 4,11. Ἰάκ. 3,1. Ρωμ. 12,7. Ἐβρ. 13,7.

133. Δ ι α τ α γ α λ ῖ Ἀ πο σ τ ὀ λ ω ν, Ζ', XXVIII, 5.

Ἐκ τούτων καταδεικνύεται ἡ σύνδεσις τοῦ λειτουργήματος τοῦ διδασκάλου καὶ τῆς ἱερωσύνης, ἀμφοτέρων χορηγουμένων διὰ χειροτονίας. Αὕτη ἐξυπονοεῖται καὶ ἐν Ἐφεσ. 4,11 ἔνθα τὸ ἔργον τῆς διδασκαλίας ὑπάγεται εἰς τοὺς ἀσκοῦντας ποιμαντικὴν εὐθύνην, ὅπως καὶ ἐν Α' Τιμ. 6,1 ἔνθα τοῦτο ἀποτελεῖ μέρος τῆς καθόλου ποιμαντικῆς εὐθύνης τοῦ Τιμοθέου. Ἀλλὰ καὶ γενικώτερον, κρίνοντες ἐκ Ρωμ. 12,7, Ἐφεσ. 4,21, Κολ. 8,7 καὶ Β' Θεσ. 2,15, ἔνθα διαφαίνεται ὅτι τὸ διδάσκειν ἀποτελεῖ ἐσωτερικὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀφορῶν εἰς τὴν εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν καὶ ἐμπέδωσιν τοῦ κηρύγματος τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν προφητῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ ἐκ Κολ. 1,28 καὶ 3,16, ἔνθα τοῦτο σχετίζεται πρὸς τὸ «νουθετεῖν» ἐν ποιμαντικῇ ἐννοίᾳ, καθίσταται πλέον σαφές, ὅτι τὸ λειτουργήμα τοῦ διδασκάλου συνεδέετο εὐθύς ἐξ ἀρχῆς μετὰ τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος, ἐκ τοῦ ὁποίου, ὡς εἶδομεν, λόγῳ τοῦ ἀντιπροσωπευτικοῦ αὐτοῦ χαρακτήρος, ἀπεκλείοντο αἱ γυναῖκες, τῶν φορέων αὐτοῦ εἰκονιζόντων τυπολογικῶς τὸν Χριστόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπορρέουν πάντα τὰ ἀξιώματα. Ἡ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ β' μ.Χ. αἰῶνος γραφεῖσα Διατάχῃ ἀπλῶς καταγράφει εὐκρινέστερον τὴν θεωρίαν καὶ τὴν πράξιν τῆς προγενεστέρας ἀποστολικῆς παραδόσεως. Ὁ χριστοκεντρικὸς χαρακτήρ τῆς Θείας Οἰκονομίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐνσωματοῦται καὶ ὁ λόγος τῆς Δημιουργίας, ἔχει ὡς γνώρισμα τὴν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ συνένωσιν πάντων τῶν λειτουργημάτων, δι' ὧν οὗτος ἔφερεν εἰς πέρας τὸ ἀπολυτρωτικὸν αὐτοῦ ἔργον, ὡς νέος Ἀδάμ. Ἐκ τοῦ Χριστοῦ δέ, ὡς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας γενικώτερον καὶ τοῦ ἀνδρὸς εἰδικώτερον, μεταδίδονται ταῦτα καὶ εἰς τὸν ἄνδρα, τὴν κεφαλὴν τῆς γυναικός. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦτο, ἀκριβῶς, συνετάγη καὶ ἡ σχετικὴ διάταξις τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν, ἡ λέγουσα· «εἰ γὰρ κεφαλὴ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, οὗτος δὲ προχειρίζεται εἰς ἱερωσύνην, οὗ δίκαιον ἄθετησαι τὴν δημιουργίαν καὶ καταλιπόντα τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἔλθεῖν σῶμα· γυνὴ γὰρ σῶμα ἀνδρὸς ἐκ πλευρᾶς ὄν καὶ ὑποκείμενον ἐκεῖνον, ἐξ οὗπερ καὶ διηρέθη εἰς παίδων γένεσιν. Αὐτὸς γὰρ, 'σου' φησὶν, 'κυριεύσει'· ἀρχὴ γὰρ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, ἐπειδὴ καὶ κεφαλὴ, εἰ δὲ ἐν ταῖς προλαβοῦσιν διδάσκειν αὐταῖς οὐκ ἐπιτρέπει, πῶς ἱερατεῦσαι ταύταις παρὰ φύσιν τις συγχωρήσει; τοῦτο γὰρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀθεότητος τὸ ἀγνόημα θηλείαις θεαῖς ἱερείαις χειροτονεῖν, ἀλλ' οὐ τῆς τοῦ Χριστοῦ διατάξεως»¹³⁴.

¹³⁴. Διατάγαι Ἀποστόλων, Γ', IX, 2-4.

Θ'. Συμπεράσματα.

Συνοψίζοντας ἐν συμπεράσματι τὰ ἐν τοῖς πρόσθεν λεχθέντα, παρατηροῦμεν τὰ ἀκόλουθα.

1. Κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἡ ἱερωσύνη ἀποτελεῖ θεσμὸν θεοσύστατον ἐν τῷ πλαίσιῳ τῆς Θείας Οἰκονομίας, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς διὰ τῆς πτώσεως καὶ τῆς ἁμαρτίας τρωθείσης εἰκόνας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς πρὸς Αὐτὸν ὁμοιώσεως τοῦ ἀνθρώπου, καὶ γενικῶς τῆς κατὰ τὴν Δημιουργίαν τεθείσης τάξεως πραγμάτων ἐν τῷ κόσμῳ. Οὕτω, παραλλήλως πρὸς τὴν γενικὴν ἱερωσύνην πάντων τῶν μετόχων τοῦ σωτηριώδους ἔργου τούτου τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ («βασιλεῖον ἱεράτευμα»), συνεστήθη ὑπ' Αὐτοῦ καὶ ἡ εἰδικὴ ἱερωσύνη συγκεκριμένων προσώπων, ἐχόντων ὡς ἔργον τὸν διὰ συγκεκριμένων πράξεων ἁγιασμὸν αὐτῶν καὶ οὕτω τὴν καλλιτέραν καὶ ἀποτελεσματικωτέραν ἐξυπηρέτησιν τοῦ θείου τούτου σκοποῦ. Ἐντεῦθεν, ἡ ἔννοια καὶ ἡ πραγματικότης τῆς ἱερωσύνης συνδέονται πρὸς τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν πραγματικότητα τῆς Διαθήκης (Παλαιᾶς καὶ Καινῆς).

2. Ἄρχῃ καὶ προέλευσις τῆς ἱερωσύνης τυγχάνει ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς-Πατήρ, «ἐξ οὗ τὰ πάντα» (Α' Κορ. 8,6), «Ὅστις καὶ ἐχορήγησε ταύτην ἀντιστοίχως εἰς τοὺς «μεσίτας» τῶν δύο Διαθηκῶν Αὐτοῦ, τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Χριστόν, τὰς ὁποίας οὗτοι καὶ ἐνεκαινίασαν δι' αἱματηρῶν θυσιῶν, καὶ δὴ ὁ μὲν πρῶτος διὰ τοῦ αἵματος ζέφου (Ἐξοδ. 24,8. Ἐβρ. 9,19-22), ὁ δὲ δεύτερος διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ αἵματος. Εἰδικώτερον, ὁ Μωϋσῆς παρέλαβε τὴν ἱερωσύνην ἐκ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν ἀνάδειξιν του εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ «μεσίτου» τῆς Π. Διαθήκης, «κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκίνης» (Ἐβρ. 7,16). Τούναντίον, ὁ Χριστός, ὁ σαρκωθείς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κατεῖχε ταύτην πρὸ τῆς σαρκώσεως, λαβὼν αὐτὴν κατὰ τὴν ἀίδιον αὐτοῦ γέννησιν ἐκ τοῦ Πατρὸς (Ἐβρ. 5,4-6), ἀλλ' ἡ σ κ η σ ε ν αὐτὴν («ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ») (Ἐβρ. 5,7), καὶ δὴ κατὰ τὸ πάθος, ὧν οὕτω, λόγῳ τῆς φύσεως τοῦ προσώπου του, «ιερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα», ἀνάρχως καὶ ἀτελευτήτως «κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ», ἦτοι «κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου» (Ἐβρ. 7,16). Ἡ ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ δηλαδή, τυγχάνει συναφασμένη μετὰ τῆς θεότητος αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν, ὁ χαρακτήρ τοῦ προσώπου ἐκάστου «μεσίτου» προοριζοῦ καὶ τὸν χαρακτήρα τῆς ἱερωσύνης αὐτῶν, τῆς μὲν τοῦ Μωϋσέως οὔσης ἀτελοῦς καὶ ὡς ἐκ τούτου δυναμένης νὰ συντελέσῃ εἰς «τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα» (Ἐβρ. 9,13), τῆς δὲ τοῦ Χριστοῦ οὔσης τελείας καὶ ὡς ἐκ τούτου δυναμένης νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀθέτησιν τῆς ἁμαρτίας «ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰῶνων» (Ἐβρ. 9,26).

3. Ἡ ἱερωσύνη ἐκάστου «μεσίτου» προεξετάθη εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀντιστοίχου Διαθήκης διὰ τῆς ὑφ' ἐκάστου ἀναθέσεως αὐτῆς εἰς πρὸς τοῦτο ἐπιλεγέντα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα καὶ καθιέρωσαν οὗτοι διὰ θυσίας, μὲ τὴν δια-

φοράν, ὅτι καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς ἱερωσύνης τῶν προσώπων τούτων τυγχάνει ἀντιστοιχῶς ἀνάλογος πρὸς τὸν χαρακτήρα τῆς ἱερωσύνης τῶν δύο «μεισιτῶν», τὸν ἀπορρέοντα, ὡς εἴπομεν, ἐκ τοῦ χαρακτήρος τῶν προσώπων αὐτῶν. Οὕτω, τὸ θνητὸν καὶ πεπερασμένον τοῦ Μωϋσέως εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν μετὰ βίβασιν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ εἰς τὰ πρόσωπα ταῦτα καὶ οὕτω τὴν ὑπαρξίν πολλῶν ἱερέων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, «διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν» αὐτοῦς (Ἐβρ. 7,23). Ἀντιθέτως, τὸ ἀναρχον καὶ ἀτελεύτητον τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἔχει ὡς συνέπειαν τὸ «ἀπαράβατον», τ.ἔ. ἀμετάβατον καὶ ἀδιάδοχον τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ, ὅποτε πάντες οἱ μετ' αὐτὸν φορεῖς αὐτῆς δὲν κατέχουν ταύτην αὐτονόμως, ἀλλ' ἀπλῶς μετέχουν καὶ κοινωνοῦν τῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον καὶ εἰκονίζου.

4. Ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς προεκτάσεως τῆς ἱερωσύνης εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὁ Μωϋσῆς ἀνέθεσε κατ' ἀρχὴν ταύτην, κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς τούτου, τοὺς ὁποῖους καὶ προεχείρισεν εἰς ἀρχιερέα καὶ ἱερεῖς, ἀντιστοιχῶς, καθιερώσας αὐτοὺς διὰ τῆς αἱματηρᾶς θυσίας τοῦ «κριοῦ τῆς τελειώσεως» (Ἐξοδ. 28-29). Ἐκτοτε ἡ ἱερωσύνη τοῦ Μωϋσέως μετεβιβάζετο ἀδιακόπως, κατὰ κληρονομικὴν διαδοχὴν, εἰς τοὺς ἄρρενας ἀπογόνους αὐτῶν, μετὰ τὸν θάνατον τῶν προκατόχων των. Κατὰ παρόμοιον τρόπον καὶ ὁ Χριστός, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς προεκτάσεως τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Καινῆς Διαθήκης, κατέστησε μετόχους αὐτῆς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ ἀποστόλους, καθιερώσας αὐτοὺς διὰ τῆς ἰδρυτικῆς τελεσιουργίας τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἡ ὁποία τυγχάνει ταυτόσημος πρὸς τὴν ἐφάπαξ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ προσφερθεῖσαν αἱματηρὰν θυσίαν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ σώματος, καθ' ἣν οὗτος ἐνήργησεν ὡς θύτης καὶ θυματοχορῶνως. Ἐκτοτε, διάφορα πρόσωπα, πρὸς τοῦτο ἐπιλεγόμενα, καθίστανται ἀδιακόπως μέτοχα τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ, ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Καινῆς Διαθήκης, καθιερούμενα ὁμοίως διὰ τῆς τελέσεως τῆς ἀπολύτως μετ' αὐτῆς συνυφασμένης ἀναιμάκτου θυσίας τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, τελουμένης ἀντὶ τῆς ἐφάπαξ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ προσφερθείσης αἱματηρᾶς αὐτοῦ θυσίας.

5. Τὸ ἀδιάδοχον τῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ σύνδεσις ταύτης μετὰ τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος προσδίδουν εἰς τὴν ἱερωσύνην τῶν μετόχων αὐτῆς ἀντιπροσωπευτικὸν χαρακτήρα καὶ στοιχειοθετοῦν τὴν σχέσιν ἐξαρτήσεως αὐτῶν ἀπ' αὐτοῦ, ἥτις μέσῳ αὐτοῦ ὡς «ἀποστόλου» τοῦ Θεοῦ (Ἐβρ. 3,1) ἀνάγεται τελικῶς εἰς τὴν πηγὴν τῆς ἱερωσύνης καὶ παντὸς ἀξιώματος, τὸν Θεὸν-Πατέρα, «ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτὸν» (Α' Κορ. 8,6). Ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ Χριστοῦ ἐν ἀποκλειστικῇ ἐννοίᾳ, ἐφωδιασμένοι μετὰ πάσης δυνάμεως καὶ ἐξουσίας καὶ ἐνεργοῦντες «ἐν ὀνόματι» αὐτοῦ, οἱ ἀπόστολοι κατέστησαν θεῖον δικαίῳ ἢ ἀνωτάτῃ ἀρχῇ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰς πάσας τὰς ἐκφάνσεις τῆς δραστηριότητος αὐτῆς. Οὕτως, ἐνῶ κατ' ἀρχάς, χάρις εἰς τὸ

ὀλιγάριθμον τῶν μελῶν τῆς, οὗτοι κατηύθυνον προσωπικῶς πάσας τὰς πτυχὰς τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ πληθυνόντων τῶν μελῶν, οὗτοι προέβησαν εἰς τὴν ἐκχώρησιν διαφόρων λειτουργημάτων εἰς ἕτερα πρόσωπα, πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἰδίων εἰς συγκεκριμένους τομεῖς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου. Ἡ πρώτη σοβαρὰ περίπτωσις τοιαύτης ἐκχώρησεως λειτουργήματος συνδέεται πρὸς τὸ κοινωνικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῆς ὑπ' αὐτῶν συστάσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν Διακόνων. Ἔργον τούτων ἦτο ἡ ὑπηρεσία εἰς τὰς κοινὰς ἐστιάσεις, αἱ ὁποῖαι συνεδέοντο μετὰ τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἡ τέλεσις τῆς ὁποίας προηγεῖτο. Ὅτε ὅμως, λόγῳ διαφόρων ἀτασθαλιῶν, αἱ συνεστιάσεις αὗται ἐξέλιπον ἐκ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, οἱ Διάκονοι οὗτοι μετεπήδησαν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῶν τραπεζῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς τραπέζης τῆς Θείας Εὐχαριστίας, μετὰ τῆς ὁποίας καὶ συνεδέθησαν ἔκτοτε. Ὀλίγον ἀργότερον, καὶ δὴ μετὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν εὐρύτερον γεωγραφικὸν χῶρον, διὰ τῆς ἰδρύσεως τοπικῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ὡς ἐκ τούτου ἀδυναμίαν τῶν ἀποστόλων νὰ ποιμάνουν ταύτας αὐτοπροσώπως, οὗτοι προέβησαν εἰς τὴν σύστασιν τοῦ θεσμοῦ τῶν Πρεσβυτέρων, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ ἀνέθεσαν τὴν διαποιόμανσιν τῶν τοπικῶν κοινοτήτων καθ' ὅλους τοὺς τομεῖς, πλὴν τοῦ δικαίωματος τῆς ἀνανεώσεως τοῦ ἱερατείου αὐτῶν διὰ χειροτονίας. Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, οἱ Πρεσβύτεροι ἐποίμαινον τὰς τοπικὰς ἐκκλησίας ὡς ἐκπρόσωποι τῶν ἀποστόλων, οἱ ὁποῖοι διετήρουν τὸ δικαίωμα τῆς ἐπεμβάσεως εἰς τὴν ζωὴν αὐτῶν. Ἄλλ' ἡ διαρκὴς καὶ ραγδαία ἐπέκτασις τῆς Ἐκκλησίας ἐπέβαλε τὴν καθιέρωσιν προσώπων ἐχόντων καὶ τὸ δικαίωμα τῆς χειροτονίας νέων, πρὸς διοργάνωσιν καὶ διαποιόμανσιν τοπικῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἐκκλησιῶν εὐρυτέρων περιοχῶν. Τοιαῦτα πρόσωπα ἦσαν οἱ Προφῆται, διάφοροι τῶν λαμβανόντων τὸ ἕκτακτον καὶ παροδικὸν χάρισμα τῆς προφητείας, καλούμενοι οὕτω λόγῳ τῆς ἐπιλογῆς των ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Οὗτοι ἐχειροτονοῦντο ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἢ ἄλλων Προφητῶν. Ὡς ἔχοντες δὲ τὸ δικαίωμα τῆς χειροτονίας, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐνδεικτικὸν τοῦ πληρώματος τῆς ἱερωσύνης, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ καλοῦνται «ἀρχιερεῖς» ὑπὸ τῆς Διὰ Χριστοῦ, οἱ Προφῆται ἦσαν οἱ φορεῖς τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐποχὴν, διὸ καὶ διεδέχθησαν τοὺς ἀποστόλους μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν, εἰς τὴν εὐθύνην τοῦ ἀποστολικοῦ ἔργου. Οὕτω καθωρίσθη καὶ διησαφλίσθη ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἡ ἀδιάκοπος διαδοχὴ τῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας καὶ δι' αὐτῆς ἡ ἀδιάκοπος τέλεσις τῆς Θείας Εὐχαριστίας, συμφώνως πρὸς τὴν πρὸς τοὺς ἀποστόλους ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπαναλαμβάνεται μυστηριωδῶς καὶ διαιωνίζεται τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἰς τὸ διηνεκές.

6. Ὅπως ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἡ ἀνάδειξις φορέων τῆς ἱερωσύνης ἐγένετο διὰ συγκεκριμένου τελετουργικοῦ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ἡ

ἀνάδειξις αὕτη ἐγένετο διὰ χειροτονίας, περιλαμβανούσης τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν τοῦ χειροτονοῦντος ἐπὶ τὸν χειροτονούμενον καὶ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Θεοῦ (ἢ τοῦ Χριστοῦ) διὰ προσευχῆς. Ἡ προσευχὴ ἦτο καὶ τὸ οὐσιαστικώτερον στοιχεῖον τῆς ὅλης διαδικασίας, καθόσον δι' αὐτῆς τόνιζεται, ὅτι κατ' οὐσίαν χειροτονῶν εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς (ἢ ὁ Χριστός), τοῦ χειροτονοῦντος ἀποτελοῦντος ἀπλῶς τὸ μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου παροχετεύεται μυστηριωδῶς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα ἐπὶ τὸν χειροτονούμενον, ὅστις οὕτω καθίσταται προέκτασις τοῦ χειροτονοῦντος καὶ συγκοινωνὸς αὐτοῦ εἰς τὴν ἱερωσύνην τοῦ Χριστοῦ καί, μέσῳ αὐτοῦ, τοῦ Θεοῦ, τοὺς ὁποίους καὶ ἐκπροσωπεῖ. "Ὅπως δὲ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, ἡ καθιέρωσις νέων ἀρχιερέων καὶ ἱερέων ἐγένετο ἐνώπιον τῆς Κοινότητος καὶ διὰ λογαριασμὸν αὐτῆς, οὕτω καὶ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἡ χειροτονία νέων ἀρχιερέων καὶ ἱερέων τελεῖται ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ λογαριασμὸν αὐτῆς, τοῦθ' ὅπερ καθιστᾷ ταύτην ἐγγυητὴν τοῦ κύρους καὶ τῆς ἀδιακόπου διαδοχῆς τῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

Τοιαύτη τυγχάνει ἐν συνόψει ἡ περὶ τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης διδασκαλία τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

7. Ποία ὅμως τυγχάνει, κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν, ἡ θέσις τῆς γυναικὸς ἐναντι τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης; Ἐν αὐτῇ, ὡς γνωστόν, πάντες οἱ φορεῖς τῆς ἱερωσύνης ἦσαν ἄνδρες, ἐξ αὐτῆς δὲ παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ταύτην καὶ ἡ Ἀποστολικὴ Καθολικὴ Ἐκκλησία μέχρι σήμερον, ὅτε αἱ Προτεσταντικαὶ Ὁμολογίαι καὶ ἡ Ἀγγλικανικὴ Κοινωνία ἐκαινοτόμησαν, χορηγήσασαι τὴν ἱερωσύνην καὶ εἰς τὰς γυναῖκας, καίτοι παρ' αὐταῖς, καὶ ἰδίως εἰς τὰς πρώτας, αὕτη στερεῖται μυστηριακοῦ χαρακτήρος. Οὐχ ἦττον, ἡ ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ χορηγήσις τῆς ἱερωσύνης εἰς μόνους τοὺς ἄνδρας, μετ' αὐτὴν δὲ καὶ ἐν τῇ Καθολικῇ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐρείδεται εἰς ἀποχρῶντας θεολογικοὺς λόγους, κυριώτεροι τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκπροσωπήσεως τελικὴ ἀναφορὰ ταύτης εἰς τὸν Θεὸν-Πατέρα, ὡς ἀρχὴν καὶ αἴτιον πάντων, καὶ ἡ ἐν ἰσοτιμίᾳ πρὸς τὸν ἄνδρα θέσις τῆς γυναικὸς ἐν τῇ τάξει τῆς Δημιουργίας. Ὡς πρὸς τὴν πρῶτην περίπτωσιν παρατηρεῖται, ὅτι ἐν τῇ ιδιότητι τοῦ «πατρός», ὡς γεννήτορος καὶ ἀρχῆς τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πεδίου, ὁ ἀνὴρ εἰκονίζει τυπολογικῶς καὶ ἐκπροσωπεῖ τὸν Θεὸν-Πατέρα, "Ὅστις ἀποτελεῖ οὕτω τὸ πρότυπον τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα σχέσεως τοῦ ἀνδρός. "Ὅπως δηλαδὴ ὁ Θεὸς ὡς Πατὴρ τυγχάνει γεννήτωρ τοῦ Υἱοῦ καὶ προβολεὺς τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, δυνάμει τῆς θείας Αὐτοῦ φύσεως, αἴτιος δὲ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑπάρξεως πάντων τῶν κτιστῶν, δυνάμει τῆς θείας Αὐτοῦ ἐνεργείας, οὕτω κατ' ἀναλογίαν καὶ ὁ ἀνὴρ, ὁ ἐν τῇ ἀνδρικῇ του ὑποστάσει φέρων τὴν πατρικὴν ιδιότητα, τυγχάνει γεννήτωρ καὶ προβολεὺς τῆς γυναικὸς, ἐκ τοῦ ὁποίου αὕτη ἐπλάσθη. Ἡ πατρότης τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν «πάσης πατριᾶς ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς» (Ἐφεσ. 3,15), ἀφοῦ «εἰς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ

ἐν πᾶσιν» (Ἐφεσ. 4,6), τ.ἔ. τῆς τε φυσικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς. Ἐντεῦθεν Οὗτος τυγχάνει πατήρ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν σωτηριολογικῇ ἐννοίᾳ, διὰ τῆς υἰοθεσίας αὐτῶν ἐν Χριστῷ, ὅποτε οὗτοι γίνονται «υἱοὶ θεοῦ» κατὰ χάριν, καὶ δὴ ὡς ὁ Χριστὸς τυγχάνει Υἱὸς κατὰ φύσιν, ἀμφοτέρω δέ, ὁ τε Υἱὸς καὶ οἱ «υἱοὶ» καθίστανται «ἐξ ἑνὸς πάντες» καὶ οὕτως «ἀδελφοὶ» καὶ κληρονόμοι τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἐπὶ γῆς ἔργον τοῦ Υἱοῦ συνίστατο εἰς τὴν υἰοθεσίαν τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ-Πατρός, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ἀφοῦ οὗτος ἐκάλει τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας ἴδια αὐτοῦ «τέκνα», εἰκονίζων καὶ ἐκπροσωπῶν καὶ ἐν τούτῳ τὸν Θεὸν-Πατέρα. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν ἀποστόλων, τῶν ἐκπροσώπων αὐτοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ πάντων τῶν διαδόχων αὐτῶν ὡς φορέων τῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ. Πράγματι, ὡς παρατηρεῖ ὁ Παῦλος, οἱ ἀπόστολοι κατέστησαν οἱ πνευματικοὶ πατέρες πάντων τῶν πιστῶν, ὡς γεννήτορες αὐτῶν «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου» (Α΄ Κορ. 4,14-15, κλπ.), εἰκονίζοντες ἐν προκειμένῳ καὶ μιμούμενοι τὸν Χριστὸν καὶ τὸν Θεὸν-Πατέρα. Ὅθεν, ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης δυάδος, μόνον ὁ ἐν τῇ πατρικῇ ιδιότητι αὐτοῦ ὡς ἀνδρὸς δύναται νὰ εἰκονίζῃ καὶ ἐκπροσωπῇ ἐν προκειμένῳ τὸν Θεόν. Ὡς πρὸς τὴν δ ε υ τ ε ρ α ν περίπτωσιν, παρατηρεῖται, ὅτι καίτοι ὁμοούσιοι, ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, ἐν τούτοις κατέχουν διάφορον θέσιν ἐν τῇ τάξει τῆς Δημιουργίας, ἀπορρέουσιν ἀ΄) ἐκ τῆς προτεραιότητος τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνδρός· β΄) ἐκ τῆς ἐξ αὐτοῦ πλάσεως τῆς γυναικός· καὶ γ΄) ἐκ τῆς ἀρχῆθεν ὡς «βοηθοῦ», τ. ἔ. συνεργάτου αὐτοῦ πλάσεως αὐτῆς, ἐν τῇ προσπαθείᾳ τῶν νὰ ὁμοιάσουν εἰς τὸν Θεόν. Οὕτως ὁ ἀνὴρ ἀποτελεῖ τὴν «κεφαλὴν» τῆς γυναικός, ὅπως ὁ Χριστὸς τυγχάνει «κεφαλὴ» τοῦ ἀνδρός κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ὁ Θεὸς «κεφαλὴ» τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν θεότητα. Ἡ τελικὴ ἀναγωγὴ τῆς τάξεως ταύτης εἰς τὴν Θεότητα, καθιστᾷ ταύτην ἀπαραβίαστον εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα καὶ καθορίζει, ἐπίσης ἀπαραβιάστως, καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν αὐτῶν, ἐν τε τῇ Θεότητι καὶ τῇ ἀνθρωπότητι. Ἡ ἀντιστροφή τῆς θέσεως ἐνὸς ἐκάστου καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους σχέσεως αὐτοῦ, συνεπάγεται τὴν ἀντιστροφήν τῆς ἀντιστοίχου τάξεως. Ἐπομένως, ὁ ἀνὴρ προτάσσεται καὶ ἄρχει τῆς γυναικός ἐν τῷ κόσμῳ, ὅπως ὁ Θεὸς-Πατὴρ προτάσσεται καὶ ἄρχει τοῦ Υἱοῦ (καὶ τοῦ Πνεύματος) ἐν τῇ Θεότητι, ὡν κατὰ ταῦτα «εἰκῶν καὶ δόξα θεοῦ» ἐν τῷ κόσμῳ, ὅπως ὁ Υἱὸς τυγχάνει «εἰκῶν» καὶ «δόξα» τοῦ Πατρός (Κολ. 1,15. Β΄ Κορ. 4,4. Ἐβρ. 1,3), τῆς γυναικός ἐχούσης τὴν δευτέραν θέσιν μετὰ τὸν ἄνδρα ἐν τῇ τάξει τῆς Δημιουργίας, ὅπως ὁ Υἱὸς κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν μετὰ τὸν Πατέρα ἐν τῇ Θεότητι. Ἡ τάξις αὕτη καθορίζει καὶ τὴν σχέσιν τῆς γυναικός πρὸς τὸν ἄνδρα, ἡ ὁποία εἶναι σχέσις ὑποταγῆς πρὸς αὐτὸν ἐν ἰσοτιμίᾳ, τ.ἔ. ἀναγνωρίσεως τῆς προτεραιότητος αὐτοῦ. Οὐχ ἤττον, ἡ τάξις καὶ ἡ σχέσις αὕτη παρεβιάσθησαν ὑπὸ τῆς γυναικός, κατὰ τὴν πτώσιν τῶν πρωτοπλάστων, διὰ τῆς πρωτοβουλίας αὐτῆς ν' ἀποδεχθῆ τὸν πειρασμὸν τοῦ διαβόλου καὶ νὰ παρασύρῃ καὶ τὸν ἄνδρα εἰς αὐτὸν (Α΄ Τιμ. 2,14). Διὰ

τῆς πρωτοβουλίας αὐτῆς ταύτης, ἡ γυνὴ («ἠϋθέντησε») τοῦ ἀνδρός, διὸ καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν ἐπιτίμησις τοῦ Θεοῦ, «πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου καὶ αὐτός σου κυριεύσει» (Γεν. 3,16), ἀποτελεῖ ὑπόμνησιν καὶ ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἀρχικῆς τῆς θέσεως καὶ τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα σχέσεως αὐτῆς ἐν τῇ τάξει τῆς Δημιουργίας, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν, αὕτη δὲν ἐπιτρέπεται «αὐθεντεῖν ἀνδρός»). Ἐφ' ὅσον δὲ αὕτη δὲν ἐπιτρέπεται «αὐθεντεῖν ἀνδρός», δὲν ἐπιτρέπεται κατὰ συνέπειαν καὶ νὰ διδάσκη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (Α' Τιμ. 2,12), ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀποκατεστάθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ ἢ ἐν τῇ Δημιουργίᾳ καθορισθεῖσα ἀρχῆθεν τάξις καὶ σχέσις ἀνδρός καὶ γυναικός. Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, δηλαδὴ, ἀνακεφαλαιούται ἡ Δημιουργία, αἰρομένης τῆς διὰ τῆς πτώσεως καὶ τῆς ἀμαρτίας διασαλευθείσης τάξεως. Πολλῶ μᾶλλον ἰσχύει τοῦτο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καθόσω ἐν αὐτῇ τὸ διδάσκειν ἀποτελεῖ λειτουργῆμα κατ' ἐξοχὴν τοῦ Χριστοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπορρέει τοῦτο, ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ λειτουργήματα, καὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους, ὡς καὶ εἰς πάντας τοὺς διαδόχους αὐτῶν, συνδεόμενον ἔκτοτε μετὰ τῆς ἱερωσύνης. Πράγματι, μετὰ τὸν Χριστόν, κατ' ἐξοχὴν διδάσκαλοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἦσαν οἱ ἀπόστολοι, ἐκ τῶν ὁποίων ἔλαβον τοῦτο καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῶν μετὰ τῆς ἱερωσύνης, οἱ ἀσκοῦντες ποιμαντικὸν ἔργον, ἵνα καὶ διὰ τοῦ λειτουργήματος τούτου ἐκφράζηται ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀποκατασταθεῖσα τάξις τῶν φύλων ἐν τῇ Δημιουργίᾳ.